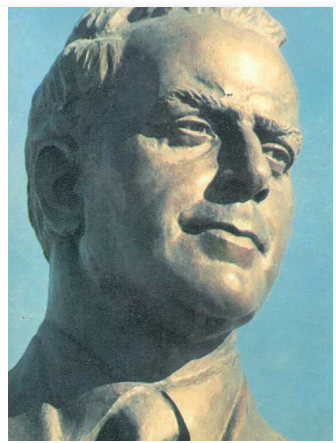

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

**YENİ
AZƏRBAYCAN**

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycanın salıqının milli xüsusiyyəti
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

03 iyul
2024-cü il,
çərşənbə
№ 115 (6701)
Qiyməti
60 qəpik

“Zəngilan” beynəlxalq sularda...

İlham Əliyev “Zəngilan” tankerinin istismara verilməsi mərasimində iştirak edib

➔ Bax səh. 2

Sülh müqaviləsinin mətni...

➔ Bax səh. 3

Regional 6+ platforması - ŞƏT

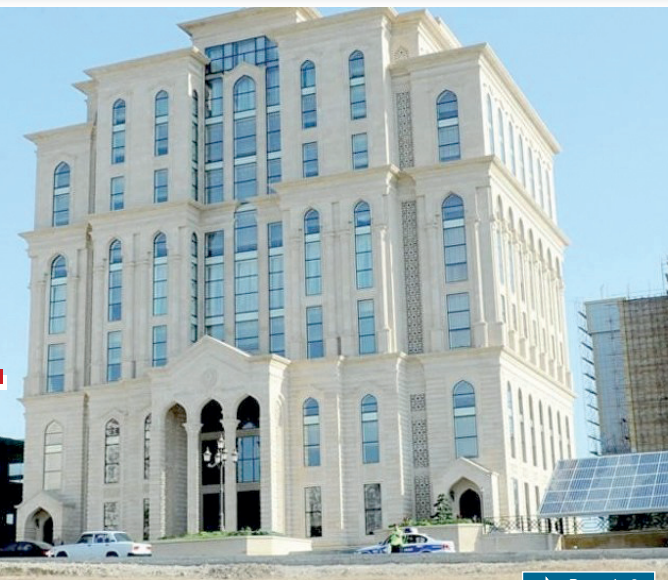
➔ Bax səh. 5

İcmadan etiraz!

Müəyyən beynəlxalq dairələr Azərbaycanı qarşı qərəzli kampaniyaları davam etdirir. Xüsusilə, Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etməsindən sonra bu istiqamətdə “fəallıq” artır. Beynəlxalq hüquqdan və insan haqlarından danışan dairələr bəzən bu amilləri görmədən gəlirlər ki, bu da iki-ili standartların bariz nümunəsidir. Bunu “Freedom House” beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatının yanaşmasından da aydın görmək mümkündür. “Freedom House” Azərbaycan haqqında daim qeyri-obyektiv və qərəzli mövqedən çıxış edən təşkilatlardan biridir. Təşkilat mütəmadi olaraq ölkəmiz...

➔ Bax səh. 5

MSK-nın Təqvim Planına əsasən...

➔ Bax səh. 3

Sülh üçün növbəti addım...

Uzun illərdən sonra Cənubi Qafqazda sülhün və sabitliyin təmin olunması reallığa çevrilir. Azərbaycanın 2020-ci il Vətən müharibəsində və 2023-cü il antiterror tədbirlərində əldə etdiyi qələbə bölgədə yeni siyasi mənzərə formalaşdırıb. Artıq Ermənistan anlayır ki, regional təhdiddə çevrilməklə heç nə əldə etməyəcək - əksinə, Azərbaycanın sülh çağırışlarına adekvat cavab vermək regional inkişafın bir hissəsinə çevrilmək, bu inkişafdan yararlanmaq perspektivi formalaşdırır. Bunun nəticəsidir ki, son 7 ayda Ermənistan ilə Azərbaycan arasında gedən müvafiq danışıqlar müəyyən pozitiv nəticələrə yol açıb.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayevin xidmətinin yaydığı son məlumatda da bildirilir ki, müvafiq razılaşmalara əsasən, komissiyalar “Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət Komissiyasının və Ermənistan Respublikası və Azərbaycan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası məsələləri və sərhəd təhlükəsizliyi üzrə Komissiyasının birgə fəaliyyəti haqqında” Əsasnamə layihəsinin razılaşdırılması üzərində işləyirlər. 2024-cü il iyulun 1-nə...

➔ Bax səh. 4

Rəqabəti və azad biznes fəaliyyətini qoruyan Məcəllə

İyulun 1-dən etibarən biznes sektorunun və vətəndaşların səbirsizliklə gözlədiyi Rəqabət Məcəlləsi qüvvəyə minib. 12 fəsil, 84 maddədən ibarət olan Məcəllə bir neçə ay əvvəl Milli Məclis tərəfindən qəbul olunub və dövlət başçısı tərəfindən təsdiq edilib. Sənəd azad rəqabət mühitinin təmin olunduğu qabaqçıl Avropa ölkələrinin mövcud təcrübəsinə əsaslanmaqla hazırlanıb. Sənəd hazırlanarkən müxtəlif dövlət orqanları, habelə biznes assosiasiyaları ilə geniş müzakirələr aparılıb, onların rəy və təklifləri nəzərə alınıb. Layihə Türkiyə, ABŞ, Avropa İttifaqı, Almaniya, Avstriya, Litva, Macarıstan və Çexiya qanunvericilikləri başda olmaqla, qabaqçıl beynəlxalq təcrübə, həmçinin yerli bazarın xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla ərsəyə gətirilib.

Məcəllədə təbii inhisar sahələrinə nəzarət alətləri təkmilləşdirilib, onların fəaliyyətində şəffaf və çevik nəzarəti təmin edən müddəalar əks olunub. Bununla yanaşı, bazar paylarının müəyyənləşdirilməsinin yeni qaydaları, habelə hökumətin mövqeyini yeni meyarları qeyd olunub. Sənəddə rəqabətin əhəmiyyətli dərəcədə...

➔ Bax səh. 6

Türkiyə Suriya ilə siyasi əlaqələri bərpa edir?

Türkiyə regionda, o cümlədən Yaxın Şərqdə sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün mühüm təşəbbüslərlə çıxış edir. Uzun illərdir ki, Suriya böhranı da region üçün təhdid olduğundan rəsmi Ankara bu problemin tezliklə həllinin tərəfdarıdır. Suriyada qeyri-sabitlik, eləcə də PKK/YPG terrorçularının mövcudluğu Türkiyənin təhlükəsizliyi üçün problem olaraq qalır. Ona görə də, Ankara davamlı olaraq İraqa yanaşı, Suriya ərazisində də antiterror tədbirləri həyata keçirir. Bunun nəticəsində də xeyli sayda terrorçu zərərsizləşdirilib.

Bununla belə rəsmi Ankara problemin tezliklə həll olunmasına söz göstərir. Belə bir şəraitdə iki ölkə arasında münasibətlərdə müsbət dəyişikliklərin baş verməsi zərurəti yaranıb. Təsədüfi deyil ki, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ankara ilə Dəməşq arasında siyasi əlaqələrin bərpasını istisna etməyib. Bugünlərdə Türkiyə lideri jurnalistlərə açıqlamasında iki qonşu ölkə arasında dialoq bərpasının qarşısında heç bir maneənin olmadığını bildirib: “Əlaqələrin qurulması üçün (Suriya ilə - red.) hər hansı bir məhdudiyyət yoxdur. Biz keçmişdə olduğu kimi, birgə hərəkət etməyə, əlaqələri inkişaf etdirməyə hazırıq...

➔ Bax səh. 6

Orbanın Kiyev səfəri...

Avropa İttifaqına sədrlik etməyə başlayan Macarıstanın Baş naziri Viktor Orban iyulun 2-də Kiyevə səfər edib. Bu, Orbanın Ukraynaya ilk səfəri deyil. Belə ki, o, Viktor Yanukoviçin prezidentliyi dövründə - 2012-ci ildə və 2015-ci ildə Petro Poroşenkonun liderliyi zamanı da Kiyevdə səfərdə olub. Rusiya-Ukrayna müharibəsi başlayandan sonra Macarıstan lideri Kiyevə ilk səfərini reallaşdırıb.

Xatırladaq ki, ötən həftənin sonunda Orban və Zelenski Brüsseldə Aİ liderlərinin sammiti zamanı görüşmüşdülər. Bundan əvvəl Ukraynanın Aİ-yə daxil olması ilə bağlı danışıqların başlanmasına dair razılaşmanın elementi kimi Ukrayna Macarıstanın bir sıra şərtlərini yerinə yetirməyə razılaşmışdı. Qeyd edək ki, Macarıstanın sədrliyə keçməsi bir sıra Aİ ölkələrində və Avropa qurumlarında Ukrayna hadisələri, Kiyevə hərbi yardım və Rusiyaya qarşı sanksiyalarla bağlı xüsusi mövqeyinə görə rəsmi Budapeştin kəskin tənqidi ilə müşayiət olunub. Avropa Parlamentinin ən radikal üzvləri hətta Macarıstanı Aİ Şurasına sədrlikdən məhrum etmək kimi tədbirlərə çağırıblar.

Lakin Viktor Orban Kiyevə səfər etməsi ilə ölkəsinin hədəfə alan qüvvələrə tutarlı cavab vermiş oldu. “Ukrinform” agentliyinin məlumatına görə, Macarıstan və Ukrayna liderlərinin...

➔ Bax səh. 5

“Yaşıl iqtisadiyyat”ın vergi-sosial güzəştləri...

➔ Bax səh. 4

“Ədalətsizlik” düsturu, yaxud ziddiyyətlərin kəsişməsi

➔ Bax səh. 6

“Zəngilan” beynəlxalq sulara...

İlham Əliyev “Zəngilan” tankerinin istismara verilməsi mərasimində iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 2-də “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sifarişi ilə Bakı gəmiqayırma zavodunda inşa olunan “Zəngilan” tankerinin istismara verilməsi mərasimində iştirak edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhm-

dar Cəmiyyətinin sədri Rauf Vəliyev Prezident İlham Əliyevə raport verdi.

Tankera Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı Ordumuz tərəfindən azad edilən əzəli və əbədi Azərbaycan torpağı Zəngilanın adı verilib.

Qırx dörd günlük Vətən müharibəsindən sonra Zəngilanda Azərbaycan Bayrağını ucaldan Prezident İlham Əliyevin indi isə üçrəngli bayrağımız altında beynəlxalq sulara üzəcək “Zəngilan” tankerinin istismara verilməsi mərasimində iştirakının çox böyük rəmzi mənası var.

“Zəngilan” Bakı gəmiqayırma zavodunda inşa olunan sayca dördüncü milli tankerdir. Bundan əvvəl istismara verilən “Laçın” və “Kəlbəcər” tankerlərindən fərqli olaraq, “Akademik Xoşbəxt Yusifzadə” tankeri kimi, “Zəngilan” ilə də həm neft, həm də kimyəvi məhsullar daşınacaq. Bakı gəmiqayırma zavodunda ASCO üçün “Zəngilan” tipli daha üç tankerin inşası da nəzərdə tutulur. Bununla bağlı sifarişlər alınıb və müvafiq müqavilələr imzalanıb.

Tanker barədə Prezident İlham Əliyevə məlumat verən Rauf Vəliyev bildirib ki, nadir dizaynı ilə seçilən və texniki göstəricilərinə görə geniş imkanlara malik “Zəngilan”ın konsepsiyası Odessa Dəniz Mühəndisliyi Bürosu ilə uğurlu əməkdaşlıq çərçivəsində hazırlanıb. Yeni nəsil tankerin uzunluğu 141 metr, eni 16,9 metr, bortunun hündürlüyü isə 6 metrdir. Saatda 10 knot sürətlə hərəkət edə biləcək tanker 15 nəfərlik heyət tərəfindən idarə oluna- caq. Tanker ümumi tutumu 9212 kubmetr olan 6 yük çənəmə malikdir. Ded- veyti 7875 ton təşkil edən tankerdə dün-

yanın aparıcı şirkətlərinin avadanlıqları quraşdırılıb. Gəminin texniki göstəriciləri, xüsusilə suya oturma maksimum yük götürməklə Xəzər hövzəsində nisbətən dayaz limanlara daxil olmağa və Xəzərdən kənara yük daşımağa imkan yaradır. Yeni nəsil “Zəngilan” tankeri də digər milli istehsalımız olan tankerlər kimi Xəzərdə və Xəzər-dənəkar sulara istismar ediləcək.

“Bakı Gəmiqayırma Zavodu” MMC-nin İdarə Heyətinin sədri Elşad Nuriyev dövlətimizin başçısına müəssisənin fəaliyyəti barədə məlumat verib. Bildirib ki, ümumilikdə 1046 nəfərin çalışdığı zavodda bir Ro-Pax tipli bərənin, iki tankerin və bir dörd- rinqləndirən gəminin inşası davam etdirilir. İki tanker, dörd dalgıç və üç sürətli səmşi- şin gəmisi layihələndirib, dörd quru yük gə- misini, bir patrul gəmisi və bir yangınsöndür- mək gəmisi isə müqavilə mərhələsindədir. Zavod beş ticarət və səkkiz xidmət gəmisi ilə bağlı müqavilələr imzalayıb.

Sonra dövlətimizin başçısı tankerin isti- fadəyə verilməsini bildiren rəmzi lentı kəs- di.

Qeyd edək ki, ASCO yarandığı dövrdən bəri ümumilikdə 29 yeni gəmi istismara verilib. Onlardan biri yedək, üçü səmşi- şin, ikisi Ro-Pax tipli gəmi-bərə, dördü tanker ol- maqla, ümumilikdə 10-u Bakı gəmiqayırma zavodunda inşa edilib. Həmçinin ASCO- nun Müşahidə Şurasının məqbul hesab etdi- yi Gəmiçiliyin Strateji İnkişaf Proqramına uyğun olaraq Bakı gəmiqayırma zavoduna 11 gəminin, o cümlədən bir Ro-Pax tipli gəmi-bərə, üç tanker, 50 nəfərlik üç səm- şin gəmisi, 60 və 45 metr dərinliklərdə işlə-mək üçün nəzərdə tutulmuş dörd dalgıç gə-

misinin tikintisinə dair yeni si- farişlər verilib.

Ümumilikdə son illərdə donanmanın yenilənməsi və yeni gəmilərin tikintisi istiq- mətində həyata keçirilən geniş- miyaslı tədbirlər ASCO-nun Xəzərdə aparıcı mövqeyinin qorunub saxlanılmasına, Azər- baycan ərazisindən artan tranzit yükləşmələrində gəmilərə olan tələbatın ödənilməsinə, Xəzərdə neft-qaz layihələrinin uğurla icrasına böyük töhfə ve- rir. Bu istiqamətdə görülən genişmiqyaslı işlər Xəzərdənə- nar sulara Gəmiçiliyin mövqe- yinin möhkəmləndirilməsi və genişləndirilməsində də mü- hüm rol oynayır.

Bunlarla yanaşı, son bir il- də beynəlxalq sulara yeni tipli daha böyük gəmilərin istismara verilməsi istiqamətində də uğurlu layihələr icra olunub. 2023-cü ildə xarici sulara Azərbaycan Bayrağı altında “Şuşa”, “Qarabağ”, “Zəngə- zur” adlı 3 “Aframax” tipli tan- ker istismara verilib. Cari ilin mayında isə Çində “Xocalı” adlı “Handysize” tipli bir quru yük gəmisinin istismara veril- məsi ilə gəmiçilik quru yük da- şımalarında yeni səqmentə da- xil olub. Bu gəminin ilk səfəri Cənubi Koreyanın “Bakpyung” limanından ABŞ-in “Portland” limanına yerinə yetiri- lib. Gəmi artıq təyinat limanındadır və hazır- da yükboşaltma əmə- liyyatı icra edilir.

Onu da qeyd edək ki, bu səfər- lə “Xocalı” müstəqil Azərbaycan Bayrağı altında Amerika sularına daxil olan ilk gəmi kimi tarixə dü- şüb.

Təbii ki, görülən işlər bütöv- lükdə ölkəmizin iqtisadi sahədə di- namik inkişafının nəticəsidir. Ha-

zırda Azərbaycan dünyada gedən müxtəlif geosiyasi böhranlara baxmayaraq, öz iqtisadiyyatını bu böhranın yaratdığı mənfi meyllərdən maksimum dərəcədə qoruya bilir. Bu gün hər bir sektorda, o cümlədən dəniz nəqliyyatı sahəsində ciddi inkişaf təmpləri müşahidə olunur ki, bunun da əsasında Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən uğurlu iqtisadi siyasət dayanır.

2009-cu ildən bərpa olunan toponimlərimiz

“Şuşa”, “Qarabağ”, “Zəngəzur”, “Xocalı”, “Kəlbəcər”, “Xankəndi”, “Laçın” Azərbaycan bayrağı ilə sərhəd sularını aşır...

Düənə xalqımız üçün son dərəcə qü- rurverici olan daha bir tarixi anlara şahid- lik etdik. Vətən müharibəsindən və lokal xarakterli antiterror tədbirlərindən sonra

Azərbaycan Bayrağını Şuşa, Xankəndi, Xocalı da daxil olmaqla bütün ölkə ərazi- sində ucaltmağa nail olan Prezident İlham Əliyev iyulun 2-də “Azərbaycan Xəzər

Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cə- miyyətinin sifarişi ilə Bakı gəmiqayırma zavodunda inşa olunan “Zəngilan” tanke- rinin istismara verilməsi mərasimində iştı-

rak edib. İndiyədək dövlətimizin başçısı çoxlu sayda belə tənənəli tədbirlərə qatılıb. Prezident İlham Əliyevin üçrəngli bayra-

ğımız altında beynəlxalq sulara üzəcək “Zəngilan” tankerinin istismara verilməsi mərasimində iştirakının isə çox böyük rəmzi mənası var.

Qarabağda tarixin bərpası

Özləri barədə həmişə saxta miflər uyduran ermənilər otuz illik işğal dövründə şəhər və kənd- lərimizi dağıtmaqla, sərvətlərimizi talamaqla ya- naşı, tariximizə, mədəniy- yətimizə sahiblənmək üçün də min bir oyundan çıxıblar. Artıq sübut olun-muş faktıdır ki, ermənilər tarixi ərazilərimizdə ye- rin altına çoxlu sayda xaçkarlar basdırıblar. Həmçinin alban mənşəli mədəni irsimizə aid olan bir sıra abidələrin divar- larına da belə xaçkarlar yamaq edilib. Sonradan xaçkarlar müxtəlif beynəlxalq tədbirlərdə nü- mayiş olunur, bu yarasız əşyaların “tapıldığı” əra- zilərin və abidələrin ermənilərə aid olduğu bildirilir. Guya ermənilər Qarabağın aborigen sa- kinləri olublar və burada mədəni irs yaradıblar.

Ermənilər həmçinin toponimlərimizi mənimlə- məyə çalışıblar. İşğal illərində Qarabağın bütün şə- hərlər və kəndlərinə eybəcər adlar verilməmişdi. Haqq na- zilsə də, üzülmədi. Vətən müharibəsindəki və lokal xarakterli antiterror tədbir- lərindəki şanlı zəfərlərdən sonra Azərbaycan ərazi bütövlüyünün və suveren- liyinin tam təmin edilmə- sinə nail olub. Müharibə başa çatdıqdan dərhal

sonra işğal- dan azad edil- miş ərazilər- də genişmiq- yaslı qurucu- luq-bərpa iş- lərinə başla- nılması Azərbaycan dövlətinin və xalqının yurd yerlərimizə möhkəm tel- lərlə bağlı olduğunu əyani şəkildə təsdiqləyir. Ermə- nilər necə mədəni və abo- rogen xalqdırlar ki, Qara- bağda hər şeyi talayıblar, məhv ediblər. Dövlət başı- mızın da qeyd etdiyi kimi,

“Xocalı” Amerika sularında...

Qazandığımız şanlı zəfərlərin əsas memarı Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevdir. O, tarixi məqamı gözlədi, Azərbaycanı böyük qələbələ- rə çatdırdı. Şəhər və kəndlərimizin, abidələrimizin tarixi- lik prinsipi əsasında bərpası təşəbbüsündən də möh- z dövlətimizin başçısı çıxıb. Daha bir mühüm mə- qam ondan ibarətdir ki, son illərdə inşa edilən əksər gəmilərə ölkə rəhbərinin müvafiq tövsiyə və tapşırıq- larına uyğun olaraq respublikamızın füsunkar bölgə- rinin adları verilib. Eyni zamanda, Onun təklifi əsasın-

da yeni alınan və yaxud inşa olunan gəmilər həm də Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgələrinə aid toponim- lərlə adlandırılır.

Qürurverici haldır ki, Azərbaycan 200-dən çox gə- mi parkı ilə Xəzərdə ən böyük mülki donanmaya ma- likdir. Ötən il “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin gəmi parkı daha üç nə- həng tanker ilə zənginləşdirildi. Onların hər biri 115 min ton yükləşmə qabiliyyətinə malikdir. Xarici sualarda Azərbaycan bayrağı altında üzəcək gəmilər “Aframax” tipli tankerlərdir. İndiyə qədər Azərbaycan gəmiçilik tarixində istismar edilən ən böyük tanker 13 min ton dedveytə (yükləşmə qabiliyyətinə) malik olub. Beləliklə, həmin gəmilərdən təxminən 10 dəfə böyük olan “Aframax” tipli tankerlərin alınması ilə Azərbaycan gəmiçiliyi yeni dövrə qədəm qoyub.

Bizim üçün önəmli olan cəhət həm də ondan iba-

retədir ki, “Aframaks” tipli həmin gəmilərə “Şuşa”, “Qarabağ” və “Zəngəzur” adları verilib. Azərbaycanın aldığı yeni nəsil tankerlərin birincisində - “Şuşa” gə- misində bayrağımız 2023-cü il 15 iyun tarixində - Milli Qurtuluş Gününda Sinqapurda “ASCO Ship Ma- nagment AFEZCO” şirkətinin idarəetməsinə qəbul edilərək qaldırılıb ki, bu da son dərəcə qürurvericidir.

Azərbaycanın tarixi torpaqlarının adlarını daşıyan və milli bayrağımız altında üzən bu tankerlər dünya sularında ölkəmizi qüvvəli təbliğ edir. Cari ilin mayın- da isə Çində “Xocalı” adlı “Handysize” tipli bir quru yük gəmisinin istismara verilməsi ilə gəmiçilik quru yük daşımalarında yeni səqmentə daxil olub. Bu gəmi- nin ilk səfəri Cənubi Koreyanın “Bakpyung” limanın- dan ABŞ-in “Portland” limanına yerinə yetirilib. Onu da qeyd edək ki, bu səfərlə “Xocalı” müstəqil Azər- baycan bayrağı altında Amerika sularına daxil olan ilk gəmi kimi tarixə düşüb.

İkinci Qarabağ müharibəsi başa çatdıqdan sonra Bakı gəmiqayırma zavodunda inşa olunan digər bir gəmi isə “Kəlbəcər” adını daşıyır. “Kəlbəcər” neft- daşıyan tankerin istismara verilməsi mərasimi 10 sentyabr 2021-ci il tarixində Prezident İlham Əliye- vin iştirakı ilə keçirilib. Uzunluğu 141 metr, eni 16,9 metr olan “Kəlbəcər” tankerinin daimi heyəti 15 nəfərdən ibarətdir. Dedveyti 7,800 ton olan tan- kerin dünyanın aparıcı şirkətlərinin avadanlıqları quraşdırılıb. Tankerin texniki göstəriciləri, xüsusilə suya oturma digərliyi ilə müqayisədə, maksimum yük götürməklə Xəzər hövzəsində nisbətən dayaz limanlara daxil olmağa və Xəzərdən kənara yük da- şımaya imkan yaradır.

Tarixi yurd yerlərimizin adları həmişə qəlbimizdə olub

İşğal illərində Şuşaya, Xankəndinə, Laçına, Xocalı- ya gedib-gəlmək imkanından məhrum qalsaq da, tarixi yurd yerlərimizin adları həmişə qəlbimizdə olub. O cümlədən çoxlu sayda gəmiyə Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü əsasında hələ İkinci Qarabağ müha- ribəsindən əvvəlki dövrdə işğal altında olan yaşayış məntəqələrimizin adları verilməmişdi. Xatırladaq ki, Pre- zident İlham Əliyev 15 oktyabr 2009-cu il tarixində “Şuşa” tankerinin istismara verilməsi mərasimində iştı-

lən ən iri gəmilərdən hesab olunur. “Şuşa” tankerinin yükləşmə qabiliyyəti 13 min tona bərabərdir.

Yenə də dövlətimizin başçısının iştirakı ilə 6 sent- yabr 2017-ci il tarixində Bakı gəmiqayırma zavodunda BP şirkətinin sifarişi ilə “Şahdəniz-2” layihəsi çərçivə- sində inşa edilən “Xankəndi” sualtı tikinti gəmisinin təqdimat mərasimi baş tutub. “Xankəndi” gəmisi təkcə Azərbaycanın deyil, bütövlükdə Xəzərin gəmiçilik tari- xində yeni eranın başlanğıcıdır. Xəzər dənizindəki neft

və qaz donanmasının yeni texnologiyalı ən müasir gəmisi olan “Xankəndi” suyun dərinliyi 550 metrədək olan hissələrdə dünya standartlarına uyğun sualtı qur- gular inşa etmək üçün layihələndirilib.

Özünəməxsusluğu ilə seçilən “Laçın” adlı ilk neft tankeri dövlətimizin başçısına 13 dekabr 2019-cu ildə təqdim olunub. Bu tanker Odessa Dəniz Mühəndisliyi Bürosunun layihəsi əsasında yerli mütəxəssislər tərə- findən Bakı gəmiqayırma zavodunda inşa olunub. Tan- kerin uzunluğu 141 metr, eni 16,9 metr, ağırlığı isə 7875 tondur. Prezident İlham Əliyev bəhs olunan təd- birdə həmçinin “Xocalı”, “Murovdağ” və digər plat- forma-təchizat gəmilərinin istifadəyə verilməsini bildi- rən diyməni basıb.

Mübariz ABDULLAYEV

Sülh müqaviləsinin mətni...

Azərbaycanın son 4 ildə apardığı siyasət Cənubi Qafqaza 30 ildən artıq bir müddətdən sonra sülh vəd edir. İşğal dövründə belə sülh təşəbbüslərini davam etdirən, beynəlxalq hüquqa söykənən mövqeyindən geri çəkilməyən dövlətimiz Vətən müharibəsində əldə etdiyi Zəfər nəticəsində mövcud reallığı formalaşdırıb - artıq, Ermənistanın Cənubi Qafqazda yaradılan yeni münasibətlər sisteminə qoşulmaqdan başqa çıxış yolu yoxdur. Azərbaycanın sülh gündəliyi qlobal səviyyədə də-

yörləndirilir, mühüm bir coğrafiyanın gələcək siyasi-iqtisadi inkişafının əsas amili sayılır. Xüsusilə, sülh prosesinin indiki məqamında - artıq nəticəyə yaxın olan dövrdə bu istiqamətdə müzakirələr də intensivləşib. İnkər edilməz ki, aylardır vasitəçisiz formatda davam edən ikitərəfli təmasların verdiyi nəticələr təqdir olunur - ötən ilin dekabrında bəyan edilmiş ikitərəfli açıqlama və orada əksini tapan müdəcəllər, bu il aprelin 19-da əldə edilmiş razılığa əsasən 4 kəndin qaytarılması,

may ayında Almatıda keçirilən ikitərəfli görüş sülhə olan inamı artırır. Bu məqam onu təsdiqləyir ki, ikitərəfli təmaslar bölgədə əbədi və dəyənəqli sülhün bərqərar olmasını təmin edə bilər və bu istiqamətdə atılan addımlar yetərincə effektiv nəticələr vəd edir. Prezident İlham Əliyev Kanadanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş səfirinin etimadnaməsi-

Ən azı əsas prinsiplər üzərində iş bir neçə aya yekunlaşa bilər

ni qəbul edərkən bildirib ki, hazırda biz ikitərəfli səviyyədə daha yaxşı nəticələr görürük. Kiminsə tərəfindən bu prosesə müdaxilə yoxdur. Sərhədlərin delimitasiyası, hətta nadir hal olan demarkasiya məsələlərində razılıqlara

gələ bilərik. Azərbaycan Prezidenti qeyd edib ki, düzdür, hələ sülh müqaviləsi imzalanmayıb, lakin artıq sərhədlərin delimitasiyasına nail olunub.

Sülh sazişinin başlıca şərti

Davamlı və əbədi sülhün ədə edilməsi üçün isə ən əsas şərtlərdən biri Ermənistanın siyasi iradə nümayiş etdirməsidir. Yəni, hələ 2022-ci ildə Azərbaycanın irəli sürdüyü 5 şərtə göstəriləndiyi kimi, sülhün davamlı və əbədi xarakter daşması təmin olunmalıdır. İlk növbədə Ermənistan özünün əsassız iddialarını unutmalı, Azərbaycanın beynəlxalq aləmə tərəfindən qəbul edilən sərhədlərinin toxunulmazlığını tanımaqla yanaşı, qondarma ərazi iddialarından rəsmən əl çəkdiyini ortaya qoymalıdır. Bunun üçün isə ilkin şərt Ermənistan konstitusiyasında dəyişikliklərin edilməsidir. Ermənistanın Müstəqillik Bəyannaməsinin preambulasında "Ermənistan SSR Ali Sovetinin və Dağlıq Qarabağ Milli Şurasının 1 dekabr 1989-cu il tarixli "Ermənistan SSR-yə yenidən birləşmək haqqında" birgə qondarma qərardan bəhs olunur. Yəni, rəsmi olaraq Ermənistan hələ də 4.4 min kv km-lik Azərbaycan torpağına iddia ortaya qoyur. Azərbaycan isə haqlı olaraq Ermənistan Konstitusiyasının dəyişikliyinə ehtiyac duyulduğunu önə çəkir - rəsmi İrəvan Konstitusiyasında dəyişiklik etməklə sülh üçün maraqlı olduğunu isbat edə bilər. Prezident İlham Əliyev Kanadanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş səfirinin etimadnaməsini qəbul edərkən bildirib ki, 28 illik bir dövrdə razılıqlarla bilməyən məsələlərin 1-2 ilə həll edilməsi çətindir. Həm də Azərbaycan ilə Ermənistan arasında substantiv danışıqlara demək olar ki, dekabr ayında başlanılıb. Çünki ondan əvvəl Ermənistan sülh müqaviləsinə dırnaqarası "Dağlıq Qarabağ" məsələsinə salmaq istəyirdi və bu, qəbul edilməz idi. Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, bu, bizim daxili məsələmizdir. Beləliklə, separatçı rejim ləğv edildikdən sonra dekabr ayından başlayaraq danışıqlar cəmi 6 aydır gedir. Dövlətimizin başçısı bildirib ki, buna zaman lazımdır və əlbəttə, sülh sazişinin başlıca şərti Ermənistanın konstitusiyasının dəyişdirilməsidir. Çünki onun tərkibində Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları var və bu, baş verməyənə qədər sülh sazişi imzalanmayacaq. Bu, məlum məsələdir.

Bu, bir variant ola bilər...

Bununla belə sülhlə bağlı ümidverici bəyanatlar səslənməkdədir. İkitərəfli müvafiq komissiyaların görüşləri, xarici işlər idarələri arasında sülh müqaviləsi ilə bağlı detalların dəqiqləşdirilməsi və bu yöndə digər addımlar münasibətlərin normallaşması üçün hüquqi zəminin yaranacağına işarə edir. Təbii ki, sülhlə bağlı mövqələrin uzlaşdırılması məsələsi daima diqqət mərkəzindədir. Hətta bu yöndə fərqli nümunələrdən də istifadə edilə bilər. Dövlətimizin başçısı bildirib ki, zənnimcə, sülh müqaviləsinin mətni, ən azı əsas prinsipləri üzərində işi bir neçə aya yekunlaşdırma bilərik: "Bildirim ki, işğal dövründə vasitəçilərin planı Madrid prinsipləri adlandırılan əsas prinsiplərlə bağlı razılığa gəlməkdən ibarət idi. Onlar parafanalmalı və daha sonra isə mətn tərtib edilməli idi. Hesab edirik ki, bu, bir variant ola bilər - əsas prinsiplərlə bağlı razılıq əldə edilsin, onlar parafanlansın və daha sonra mətn üzərində iş getsin".

Əlbəttə ki, burada əsas şərt yenə də Ermənistanın öz əsassız iddialarından rəsmən geri çəkilməsidir - Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, bu, onların konstitusiyaya dəyişiklik edəcəkləri təqdirdə baş tutacaq.

Qayıdış hüququ qarşılıqlı şəkildə təmin olunmalıdır...

Azərbaycanın özünün ərazi bütövlüyünü təmin etməsi, suverenliyini bərpa etməsi faktı dünyada bir-mənalı qarşılanmır - təəssüfləndirici haldır ki, əksər vəziyyətlərdə ermənipərəst mövqedən çıxış edən dövlətlər Azərbaycan dövlətinin və xalqının hüquqlarını nəzərə almır, tarixi və hüquqi ədalətin bərpası ilə "barışmır". Bu mənada, ötən ilin sentyabrında baş tutmuş antiterror tədbirlərindən sonra Qarabağı öz xoşu ilə tərk etmiş ermənilərin geri qayıtmasını gündəmə daşımağa çalışan bir sıra dairələr nədənsə öz doğma yurd-yuvalarından qovulmuş azərbaycanlıların hüquqlarını gözdəridir. Tarixi Azərbaycan

torpağı olan hazırkı Ermənistanda yaşayan və zorla deportasiya edilmiş azərbaycanlıların da öz yurdlarında yaşamaq hüququ təmin edilməlidir. Kanadanın ölkəmizdə yeni təyin olunmuş səfirinin etimadnaməsini qəbul edərkən qayıdış hüququ ilə əlaqədar səfirin şərhinə cavabında Azərbaycan Prezidenti bildirib ki, qayıdış hüququ qarşılıqlı şəkildə təmin olunmalı, o cümlədən də Qərbi Azərbaycan İcmasının nümayəndələrinə şamil edilməlidir. Bu xüsusda dövlətimizin başçısı keçən yüzillikdə, sonuncusu 1988-ci ildə olmaqla müxtəlif mərhələlərdə köklü Azərbaycan əhalisinin indiki Ermənistan ərazisindən etnik təmizləməyə məruz qaldığını və onlara aid maddi-mədəni irsin tamamilə dağıldığını qeyd edib.

P.İSMAYILOV

Prezident İlham Əliyevin imzaladığı müvafiq sərəncama əsasən sentyabrın 1-də ölkəmizdə VII çağırış Milli

Treninqlər, maarifləndirici materiallar...

Təqvim planında nəzərdə tutulan hərəkət və tədbirlərin uğurla icra edilməsi isə seçki prosesinin şəffaf, demokratik inkişafını təmin edəcək. Planda nəzərdə tutulduğu kimi və "Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq sahəsində Milli Fəaliyyət Proqramı"na əsasən MSK, eləcə də Dairə seçki komissiyaları mütəmadi

Məclisə seçkilər keçiriləcək. Qeyd edək ki, Konstitusiyaya görə, bu ilin noyabrında baş tutmalı olan parlament

seçkilərinin digər bir mühüm tədbir - COP29 ilə üst-üstə düşməsi üçün YAP-ın təşəbbüsü ilə parlament belə bir qərarla çıxış edib. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkə-

olaraq seçki hüququ üzrə maarifləndirmə tədbirləri həyata keçirəcək. Eyni zamanda, MSK-nın treninq qrupları da dairə və məntəqə seçki komissiyaları üzvlərinin təlimatlandırılması ilə əlaqədar treninqlər təşkil edəcəklər. Burada həmin komissiya üzvlərinin peşə hazırlığının artırılması ilə bağlı digər proqramların həyata keçirilməsi təmin olunacaq.

Bundan başqa, MSK-nın mütəmadi olaraq televiziya və radio proqramları, digər yayım qurumları vasitəsilə seçki qanunvericiliyinin izahı haqda maarifləndirici addımlar atması nəzərdə tutulur. Buraya seçicilərin hüquqi biliklərinin artırılması təmin olunması (çıxışlar, müsahibələr, dəyirmi masalar), əyani vəsaitlərin (videokliplər, plakatlar, bukletlər və s.) hazırlanması və nümayiş etdirilməsi daxildir.

məsinin Plenumu isə 27 iyunda Milli Məclisin bu qərarının ölkə Konstitusiyasına uyğunluğunu yoxlayıb və qərarı təsdiqləyib.

Artıq seçki prosesi ilə bağlı bir sıra addımlar atılmaqdadır. Belə ki, iyunun 29-da Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) iclası keçirilib. İclasda seçkilərin keçirilməsi üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş əsas hərəkət və tədbirlərin müəyyən edilməsi qaydada və müddətdə seçki subyektləri tərəfindən ardıcıl, sistemli və keyfiyyətlə icra olunması, onlara metodiki yardım gös-

tərlməsi və fəaliyyətlərinin səmərəliliyinin artırılması məqsədilə seçki prosesinin bütün başlıca mərhələlərini əhatə edən zəruri məqamların əks olunduğu Təqvim planı təsdiq olunub.

"Exit-poll" keçirmək üçün...

Təqvim planında məşvərətçi səs hüquqlu seçki komissiya üzvlərinin təsdiqi məsələsi də yer alır. Belə ki, MSK birmandatlı seçki dairələrinin 60-dan çoxunda namizədləri qeydə alınmış siyasi partiyalar və siyasi partiyalar bloklarının təqdimatının daxil olduğu gündən başlayaraq 3 gün ərzində hər bir seçki komissiyasının tərkibinə təyin edilən məşvərətçi səs hüquqlu üzvlərin təsdiq edilməsi, onlara Mərkəzi Seçki Komissiyasının müəyyən etdiyi formada lövhəciklərin verilməsi işinə məsu-

MSK-nın Təqvim Planına əsasən...

Müvafiq seçki komissiya üzvlərinin təlimatlandırılması ilə əlaqədar treninqlər təşkil ediləcək

liyyət daşıyır. Paralel olaraq qeydə alınmış namizədin ərizəsinin daxil olduğu gündən başlayaraq 3 gün müddətində isə dairə seçki komissiyaları öz ərazisində yerləşən hər bir məntəqə seçki komissiyasına təyin edilən məşvərətçi səs hüquqlu üzvlərin təsdiq edilməsi və onlara Mərkəzi Seçki Komissiyasının müəyyən etdiyi formada lövhəciklərin verilməsi işini həyata keçirməlidir.

Səsvərmə gününə ən azı 20 gün qalana-dək, yəni avqustun 12-dək Mərkəzi Seçki Komissiyası "Exit-poll" keçirmək niyyətində olan təşkilatların akkreditasiya üçün təqdim etdikləri sənədlərin qəbul edilməsi hətta keçirir - avqustun 22-dək isə "Exit-poll" keçirmək üçün müərcət etmiş təşkilatların akkreditasiyası barədə qərar qəbul olunur.

Seçici siyahılarının dəqiqləşdirilməsi...

Təqvim planında seçicilərin səsvərmə hüquqları ilə bağlı məsələlər də yer alır. Səsvərmə gününə ən azı 35 gün qalana-dək, yəni iyulun 28-dək məntəqə seçki komissiyaları seçicilərin tanış olması və əlavə dəqiqləşdirmələr aparılması məqsədilə seçici siyahılarının məlumat lövhələrində yerləşdirir. Səsvərmə gününə 7 gün qalana-dək - 2024-cü il avqustun 25-dək isə məntəqə seçki komissiyaları səsvərmənin keçirilmə tarixi, vaxtı və yeri (seçki məntəqəsinin ünvanı) barədə bildirişlərin seçicilərə paylanmasını həyata keçirir.

Bundan başqa, səsvərmə gününə ən azı 45 gün qalana-dək, yəni 2024-cü il iyulun 18-dək MSK səsvərmə üçün qeydiyyatdan çıxma (səsvərmə) vəsiqəsinin hazırlanma qaydasına və sayına aid tələbləri təsdiq etməlidir. İyulun 18-dək həm də Mərkəzi Seçki Komissiyası səsvərmə üçün qeydiyyatdan çıxma (səsvərmə) vəsiqələrinin dairə seçki komissiyalarına verilməsini təmin etməlidir. DSK-lar isə səsvərmə gününə ən azı 25 gün qalana-dək, indiki halda avqustun 7-dək səsvərmə üçün qeydiyyatdan çıxma (səsvərmə) vəsiqələrini məntəqə seçki komissiyalarına verəcəklər. Paralel olaraq iyulun 18-dən avqustun 7-dək dairə və məntəqə seçki komissiyaları seçiciyə müvafiq qeydiyyatdan çıxma (səsvərmə) vəsiqəsinin verilməsini təmin etməlidir.

Təşviqat materiallarının yerləşdirilməsi üçün...

Səsvərmə gününə ən azı 20 gün qalana-dək, yəni avqustun 12-dək MSK qeydə alınmış namizədlərin seçki dairələri üzrə siyahısının dərc edilməsini təmin etməlidir. Seçkilərin təyin edilməsi haqqında sərəncamın rəsmi dərcindən sonra 20 gündən gec olmayaraq, iyulun 18-dək MSK müvafiq icra hakimiyyəti orqanının təqdimatına əsasən seçki dairələrinin 60-dan çoxunda namizədləri qeydə alınmış siyasi partiyalar, siyasi partiyaların blokları tərəfindən media subyektlərində seçkiqabağı ödənişsiz təşviqat aparmaq məqsədilə yer ayrılacaq televiziya və radio yayımçıların və dövrü nəşr redaksiyalarının siyahısını dərc etməlidir. Bundan baş-

qa, səsvərmə gününə 30 gün qalana-dək, yəni avqustun 2-dək dairə seçki komissiyasının təklifi ilə yerli icra hakimiyyəti orqanı və bələdiyyə qurumları seçki məntəqələrinin ərazisində seçkiqabağı təşviqat materiallarının lövhələrdə yerləşdirilməsi üçün müvafiq yerlərin müəyyənləşdirilməsini və ayrılmasını təmin edir.

Səsvərmə gününə ən azı 50 gün qalana-dək, yəni iyulun 13-dək isə dairə seçki komissiyaları hərbi hissələrdə, istintaq təcridxanalarında və cəzaçəkmə müəssisələrində seçki məntəqələrinin bilavasitə seçkilərdən əvvəl yaradılması prosesini həyata keçirir. Bu proses seçicilərin olduqları ərazilərdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı - Müdafiə Nazirliyi, Daxili İşlər Nazirliyi, Ədliyyə Nazirliyi və bələdiyyə qurumlarının başçıları ilə birlikdə təmin edilir.

P.İSMAYILOV

İki ölkə arasında intensiv təmaslar yeni şəraitə formalaşdırır

Uzun illərdən sonra Cənubi Qafqazda sülhün və sabitliyin təmin olunması reallığa çevrilir. Azərbaycanın 2020-ci il Vətən müharibəsində və

Sülh üçün növbəti addım...

Antoni Blinken: Azərbaycan bu işdə çox böyük rola malikdir...

2023-cü il antiterror tədbirlərində öldürülmüş qələbə bölgədə yeni siyasi mənzərə formalaşdırıb. Artıq Ermənistan anlayır ki, regional təhdiddə çevrilməklə heç nə əldə etməyəcək - əksinə, Azərbaycanın sülh çağırışlarına adekvat cavab vermək regional inkişaf

fin bir hissəsinə çevrilmək, bu inkişafdan yararlanmaq perspektivi formalaşdırır. Bunun nəticəsidir ki, son 7 ayda Ermənistan ilə Azərbaycan arasında gedən müvafiq danışıqlar müəyyən pozitiv nəticələrə yol açıb.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan Res-

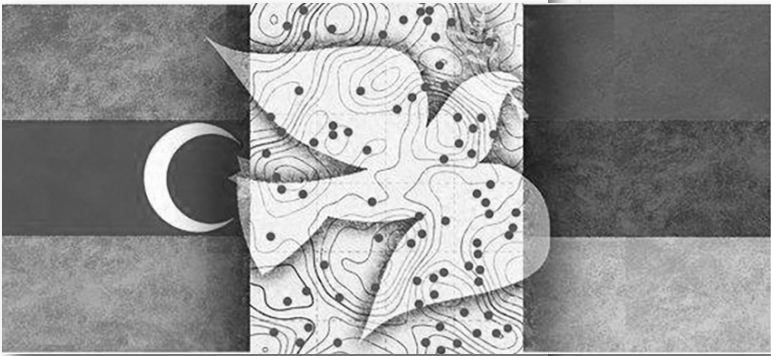
publikası Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayevin xidmətinin yaydığı son məlumatda da bildirilir ki, müvafiq razılaşmalara əsasən, komissiyalar “Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət

Komissiyasının və Ermənistan Respublikası və Azərbaycan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası məsələləri və sərhəd təhlükəsizliyi üzrə Komissiyanın birgə fəaliyyəti haqqında” Əsasnamə layihəsinin razılaşdırılması üzərində işləyirlər. 2024-cü il iyulun 1-nə olan vəziyyətə görə, komissiyalar işi qaydada Əsasnamənin layihələrinin mübadiləsinə həyata keçirib və bir sıra müzakirələr aparıblar. Danışıqlar konstruktiv məcrada davam edir. Razılaşdırma prosesinin tezliklə başa çatdırılması planlaşdırılır.

İkitərəfli təmasların yaratdığı imkanlar...

Ötən ilin payızından etibarən iki dövlətin müvafiq delimitasiya komissiyaları arasında baş tutan görüşlər, aparılan müzakirələr və əldə edilən razılaşmalar bir faktı önə çıxarıb - bu fakt göstərdi ki, üçüncü tərəfin iştirakı olmadan Azərbaycan və Ermənistanın öz aralarında vacib məsələlərlə bağlı razılıq əldə etmək mümkündür. Xüsusilə, 2023-cü il dekabrın 7-də Azərbaycan Respublikası Prezident Administrasiyası və Ermənistan Baş naziri aparatı arasında hər hansı vasitəçi olmadan qəbul edilmiş birgə bəyanat bu mənada xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Həmin sənəddə sülh üçün tarixi imkanların olduğu vurğulanır, Azərbaycanın və Ermənistan bir-birlərinin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə bir daha dəstəkləri ifadə edildi. Ermənistan öz namizədliyini geri götürərək COP29-un Azərbaycanda keçirilməsinə dəstəyini ifadə etməklə ikitərəfli kontekstdə razılıqların mümkünliyünü ortaya qoymuşdu. Bu razılaşmanın məntiqi nəticəsi olaraq bu ilin aprelinə Azərbaycan və Ermənistanın müvafiq delimitasiya komissiyalarının səkkizinci görüşündə olduqca mühüm

uğurlar əldə edildi - delimitasiya prosesinin ilkin mərhələsi həyata keçirildi. Sərhəd xəttinin ayrı-ayrı hissələrinin Sovet İttifaqı çərçivəsində onun siqutu dövründə mövcud olduğu hüquqi cəhətdən əsaslandırılmış respublikalararası sərhədə uyğun olaraq Bağanis (ER) - Bağanis Ayrım (AR), Voskepar (ER) - Aşağı Əskipara (AR), Kirants (ER) -

Xeyrimli (AR) və Berkaber (ER) - Qızılhacılı (AR) yaşayış məntəqələri arasında bilavasitə keçməsi razılaşdırıldı. Son məlumatda yer alan birgə fəaliyyət haqqında” Əsasnamə layihəsi ilə bağlı razılıq da məhz səkkizinci görüşün nəticələrindəndir - qeyd edək ki, delimitasiya prosesində 1991-ci il Alma-Ata Bəyannaməsinə əsaslanılacağı bildirilmişdi.

Nəticənin əldə edilməsi üçün...

Bəli, bu kimi görüşlər növbəti mərhələlərdə görülmək işləri ilə bağlı yeni perspektivlər formalaşdırır. Bu isə öz növbəsində sülhü daha da yaxınlaşdırır - dövlət sərhədlərinin müəyyənəlməsi, delimitasiya və demarkasiyanın həyata keçirilməsi qarşısındakı dövrə münasibətlərin normalaşması üçün də stimül yaradır - xüsusilə, hazırkı sülhlə bağlı açıq mətnli fikirlərin səsləndirildiyi bir dövrdə bu kimi proseslər mövqelərin yaxınlaşmasına yol açır. Vurğulayaq ki, Azərbaycan hər zaman

Sülhün yaxında olması məsələsi beynəlxalq aləm tərəfindən də təsdiqlənir. Qeyd olunmalıdır ki, proses global aləm tərəfindən

sülhün və beynəlxalq hüququn tərəfdarı kimi çıxış edib - hətta 30 illik işğal dövründə belə ölkəmiz sülhpərvər mövqedən geri çəkilməyib. İndiki halda, bu istiqamətdə addımların davam etdirilməsi son sənədin ortaya çıxmasına şərait yarada bilər. Bu kimi uğurlu nəti-

əsas şərt rəsmi İrəvanın özünün Konstitusiyasında dəyişiklik etməsi, Azərbaycana qarşı olan əsassız torpaq iddialarından əl çəkəməsi və sülhün, sabitliyin davamlı, əbədi olmasına töhfə verməsidir...

kişaf, Şərqlə Qərb, Şimala Cənub arasında əlaqələr baxımından böyük imkan yaradacaq. “Azərbaycan bu işdə çox böyük rola malikdir. Biz diplomatiya yolu ilə fəal şəkildə iş apararaq

Azərbaycan və Ermənistanı sülh sazişinə yaxınlaşdırmağa çalışdıq. Biz bu səhəddə Avropa İttifaqı ilə sıx əməkdaşlıq və koordinasiya həyata keçirmişik. Düşünürəm ki, bu, həqiqətən mümkündür. Mən təxminən bir həftə əvvəl bu barədə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə danışdım. Düşünürəm ki, bu mümkündür və tam mənada Azərbaycanla Ermənistanın, həmçinin bütün regionun maraqlarına xidmət edir”, - deyərək A. Blinken qeyd edib.

S.İSMAYILZADƏ

Azərbaycanın rolu etiraf edilir...

İqtisadi aktor kimi mühüm yer tutur. Yeri gəlmişkən, bir neçə gün öncə, ABŞ Dövlət katibi Antoni Blinken Brukinqs İnstitutunda çıxışı zamanı Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması haqqında danışdı. Blinken bildirib ki, iki ölkə arasında sülh sazişinə nail olmaq üçün müstəsna imkan yaranıb. O qeyd edib ki, bu saziş onilliklərlə davam edən münaqişəyə son qoyacaq və iqtisadi əlaqələr, iqtisadi in-

kişaf, Şərqlə Qərb, Şimal-Cənub istiqamətli yeni ticari imkanlar yaradacağı nəzərə alsaq, bu normal hal sayılmalıdır. Bu mənada, dünyanın aparıcı gücləri müəmmədi olaraq prosesin gedişatı ilə maraqlanırlar, Azərbaycanın məsələ ilə bağlı mövqeyi ilə yaxından tanış olurlar. Bu da təsadüfi deyil - artıq bütün dünya etiraf edir ki, Azərbaycan Cənubi Qafqazda daxil olmaqla mühüm bir coğrafiyada siyasi-

Berlinə mühüm tədbir!

Avropada yaşayan azərbaycanlı mühəndislərin forumu...

növbəmizdə xaricdə yaşayan mühəndis və alimlərimizi dəstəkləyir, onlara karyera və inkişaf üçün imkanlar yaratmağa çalışırıq”.

Bundan başqa tədbirdə iştirak edən qonaqlar forumun əhəmiyyəti, aparılan müzakirələrin elmi faydaları, azərbaycanlı mühəndislərin bilik və bacarıqlarından səmərəli istifadənin üstünlüklərini diqqətə çatdırıb, iştirakçılara uğurlar arzulayıblar.

Tədbirdə bu il ölkəmizdə keçiriləcək COP29-la bağlı videoqarx nümayiş olunduqdan sonra Avropanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan azərbaycanlı alim və mütəxəssislər müxtəlif mövzularda təqdimatlar ediblər.

Alman Azərbaycan Mədəniyyət Evinin həmtəşəvsi, Köln Azərbaycan Evinin həmsədri Altay Rüstəmov təqdimatda Almaniya modeli olan enerji qonaatlı evlərdən danışdı. Tədqiqat və inkişaf sahəsi üzrə Baş ekspert, İrəvan xanının Almaniya yaşayan varisi Əmir Əli Sərdari İrəvani “Odlar Yurdu və Texnologiya” mövzusunda təqdimat edib.

Avropadakı mühəndislərimizlə əməkdaşlıq...

Daha sonra forum öz işini panel müzakirələri ilə davam etdirib. “Azərbaycanda mühəndisliyin inkişafı: çağırışlar və perspektivlər” mövzusunda panel iclasında SOCAR-ın Bakı Ali Neft Məktəbinin (BANM) rektoru Elmar Qasımov çıxış edib.

Rektor dünyanın aparıcı texnologiyə mərkəzlərində çalışan azərbaycanlıların ölkəmizə təcrübə mübadiləsinə, tədqiqatlara dəvət olunduğunu, onların yaratdıqları şirkətlərin rezident kimi cəlb edilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıb. O, azərbaycanlı mühəndislərin bilik və bacarıqlarından səmərəli istifadənin üstünlüklərini diqqətə çatdırıb. Habelə Avropada yaşayan və çalışan mühəndislərimizlə görüş təşkil edilib və gələcək əməkdaşlığa dair fikir mübadiləsi aparılıb.

İştirakçılarda böyük təəssüratlar yaranıb

Forum iştirakçıları Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinə və Almaniya Azərbaycanlıları Alyansına məktublar ünvanlayıblar. Qeyd edək ki, tədbir iştirakçılarda böyük təəssüratlar yaradıb.

Avropanın ən qabaqçıl elm və təhsil müəssisələrinin məzunu olan forum iştirakçıları orada qazandıqları iş təcrübəsi ilə ölkəmizdə gənc mühəndislərinin yetişdirilməsinə və bu sahənin daha da inkişaf etdirilməsinə öz töhfələrini verirlər. İştirakçılar dünyanın aparıcı texnologiyə mərkəzlərində çalışan azərbaycanlıların ölkəmizə təcrübə mübadiləsinə, tədqiqatlara dəvət olunduğunu, onların yaratdıqları şirkətlərin rezident kimi cəlb edilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıblar.

Bu kimi tədbirlərin həm onların xaricdə diaspor fəaliyyətini davam etdirməsinə, həm də Azərbaycanın dünya miqyasında tanınmasına faydalı olacağını söyləyən forum iştirakçıları tədbirin təşkilinə görə Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi, Almaniya Azərbaycanlıları Alyansı və Azərbaycan Respublikasının Almaniyaadakı səfirliyinə öz dərin təşəkkürlərini bildiriblər.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “Diaspor quruculuğu, lobbicilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

Y.SAHİB

Son illər Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi xarici ölkələrdə yaşayan mütəxəssislərin iştirakı ilə ixtisaslaşmış forumlar təşkil edir. Bugünədə xaricdə yaşayan azərbaycanlı alimlərin və həkimlərin bir neçə mühüm əhəmiyyətli forumu keçirilib. Həmin forumlar Azərbaycan diasporu

arasında böyük rəğbətə qarşılanıb.

Bələ forumlardan biri bu günlərdə Azərbaycanın Almaniyaadakı səfirliyinin və Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub. Belə ki, Berlinə “Avropada yaşayan azərbaycanlı mühəndislərin Forumu” öz işinə başlayıb. Tədbir “Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili” çərçivəsində gerçəkləşib.

Beynəlxalq səviyyədəki təsiri artacaq

Qeyd edək ki, forumun “COP-29” tədbiri ərəfəsində təşkil, azərbaycanlı mütəxəssislərin bu mötəbər tədbirlə bağlı müzakirələr aparmasına və müvafiq təkliflərin ümumiləşdirilməsinə imkan yaradıb. Eyni zamanda forum Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədəki təsiri artırır və bu sahədə fəaliyyət göstərən azərbaycanlı mütəxəssislərin beynəlxalq səviyyədə təcrübələrini paylaşmaq üçün bir platforma təqdim edir.

Forumda çoxsaylı qonaqlar iştirak ediblər. Həmin qonaqlar içərisində Avropadan 125 mühəndis, alim, eləcə də tanınmış və nüfuzlu diaspor nümayəndələri, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Elşad Əliyev, mədəniyyət nazirinin müavini Fərid Cəfərov, Azərbaycanın Almaniyaadakı səfiri Nəsimi Ağayev və s. olub.

Forumun əvvəlində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib, torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda canından keçən şəhidlərin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

“Xaricdəki mühəndislərimizi dəstəkləyirik”

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Fuad Muradovun forum iştirakçılarına təbrikində bildirilib: “Mühəndislik forumu müzakirə və əməkdaşlıq üçün konstruktiv bir platformadır. Bu gün mühəndisliyimizin, fərqli mühəndislik sahələrində işləyən azərbaycanlı mütəxəssislərin foruma toplaşması bilik, təcrübə və ideyaların mübadiləsi üçün unikal imkan yaradır. Komitə olaraq biz də öz

“Yaşıl iqtisadiyyat”ın vergi-sosial güzəştləri...

“Yaşıl iqtisadiyyat” quruculuğu yolunda iradəli siyasət yürüdüən Azərbaycan hökuməti bu strategiyadan irəli gələn beynəlxalq təşəbbüslərə də olduqca açıqdır və dünyada tətbiq edilən qabaqcıl modelləri mənimsəyir. Bu istiqamətdə həyata keçirilən əsas tədbirlərdən biri kimi ekoloji, sosial və korporativ idarəetmədə də “yaşıl prinsiplər”in tətbiqi əsas yer tutur. Qlobal miqyasda ESG prinsipləri (Environmental, Social and Governance) qəbul edilən ekoloji, sosial və korporativ idarəetmə amilləri dövlətin ekoloji siyasətə mövqeyini əks etdirir, eyni zamanda, şirkətlərin korporativ iqlim siyasəti, enerjiddən istifadənin səmərəliliyi, təbii resursların qorunması və tullantıların idarə olunması və digər məsələlərə həssaslığının göstəricisi kimi qəbul edilir.

Hökumət bərpaolunan enerji sektorunun inkişafı, bu sahəyə investorların cəlb olunması, ətraf mühitə baxılan qaz emissiyalarının azaldılması üçün alternativ enerji vasitələrinin geniş tətbiqi və digər prioritetlər üzrə müxtəlif stimullaşdırıcı alətlərdən, iqtisadi motivasiyalardan istifadə edir, qanunvericilikdə bir sıra güzəşt, imtiyaz və dəstək tədbirləri nəzərdə tutur. Həmin güzəşt və imtiyazların arasında “yaşıl vergi” güzəştləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Məqsəd Bakı və digər böyük şəhərlərdə havanın keyfiyyətinə mənfi təsir göstərən nəqliyyat vasitələrinin təcridən sərada çıxarılmasıdır. Həmin siyasətə uyğun olaraq avtomobil bazasında ekoloji cəhətdən təmiz maşınların idxalının və istifadəsinin stimullaşdırılması və vergi güzəştlərinin tətbiqinə yer verilməkdədir. 2019-cu ildən etibarən, mərhələlərlə elektrik və hibrid mühərriqli avtomobillərə, eyni zamanda, enerji doldurucularına və sıxılmış qazla işləyən avtobuslara güzəştlər tətbiq olunmağa başlanılıb.

Vergi Məcəlləsinə əsasən, elektrik mühərriki ilə işləyən avtomobillərin idxalı 2019-cu ildən əlavə dəyər vergisindən (ƏDV) azad olunub. 2022-ci il yanvarın 1-dən elektrik mühərriki ilə işləyən avtomobillər üçün ikinci və üçüncü səviyyə elektrik enerji doldurucularının idxalı və satışı 3 il müddətinə, istehsal tarixi 3 ildən və mühərrikinin həcmi 2500 kubsantimetrdən çox olmayan hibrid avtomobillərin idxalı 4 il müddətinə ƏDV-dən azad olunub. Sürücü daxil olmaqla, 10 nəfərdən çox adam daşımaq üçün nəzərdə tutulmuş sıxılmış qazla işləyən avtobusların idxalı 2020-ci il yanvarın 1-dən 5 il müddətinə ƏDV-dən azaddır.

Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarına uyğun olaraq, zavod buraxılış tarixindən 3 ilədək ötmüş yalız elektrik mühərriki ilə hərəkətə gətirilən minik avtomobilləri və avtomobillər üçün ikinci və üçüncü səviyyəli enerji doldurucularının idxalı gömrük rüsumundan azad edilib.

Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklərə əsasən, COP-29 çərçivəsində malların təqdim edilməsinə, işlərin görülməsinə və xidmətlərin göstərilməsinə cəlb olunmuş qeyri-rezident fiziki şəxslərin bu fəaliyyət çərçivəsində əldə etdiyi gəlirlər 2024-cü il martın 1-dən 9 ay müddətinə gəlir vergisindən azad olunub. Habelə, əhəli qrupuna daxil olan aktiv istehlakçının bərpaolunan enerji mənbələri hesabına 150 kVt (150 kVt daxil olmaqla) güc həddində ekotəhsal etdiyi elektrik enerjisinin elektrik təchizatı şəbəkəsinə ötürülməsindən əldə olunan gəlir gəlir vergisindən azaddır. Həmçinin, bərpaolunan enerji sahələrindən biri - Balaxanı Sənaye Parkının rezidentləri 10 il müddətinə mənfəət, torpaq və əmlak vergisindən azaddır. Vergi Məcəlləsinə əsasən, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının təsdiqedicisi sən-

nədi əsasında idxal olunan texnikanın, texnologiyaların və qurğuların idxalı rezidentin sənaye və texnologiyalar parkında qeydiyyatdan alındığı tarixdən 10 il müddətinə vergidən azad edilib.

“Yaşıl iqtisadiyyat” quruculuğunda stimullaşdırıcı və təşviqedic tədbirlər sırasında

S komponenti (sosial məsələlər) üzrə güzəştlər də olduqca əhəmiyyətlidir. Bu komponent üzrə əsas güzəştlər işçilərə verilən imtiyazlardır. Bu çərçivədə əmək qanunvericiliyində əhalinin sosial həssas qruplardan olan işçilər üçün bir sıra güzəşt və əlavə təminatlar əks olunub. “Məşğulluq haqqında” qanuna əsasən, müəssisə və təşkilatlarda sosial müdafiəyə xüsusi ehtiyacı olan işaxtaran və işsiz şəxslərin işlə təminatına xüsusi yer verilib. Əmək qanunvericiliyində həssas qrup üzrə güzəştlərə əsasən, səhhəti, əmək şəraiti, əmək funksiyasının xüsusiyyətləri və digər hallar nəzərə alınaraq onlar üçün qəsdlənmiş iş vaxtı müəyyən edilir. Vətənin müdafiəsi, azadlığı və ərazi bütövlüyü uğrunda hərbi əməliyyatlarda xəsərat almış və əlilliyi müəyyən edilmiş işçilər, Azərbaycanın müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün müdafiəsi zamanı göstərdiyi şücaətlərə görə dövlət təftiflərinə və fəxri adlara layiq görülmüş işçilər, hamilə qadınlar, uşağı üç yaşınadək sosial məzuniyyətdə olan və məzuniyyət bitdikdən sonra bir ildən az müddətdə müvafiq vəzifədə çalışan qadınlar, yaşı 18-dən az olan işçilər və digər kateqoriyalardan olan işçilərin attestasiyası keçirilir. Əmək Məcəlləsinə əsasən, yeraltı işlərdə çalışan, əmək şəraiti zərərli və ağır, habelə əmək funksiyası yüksək həssaslıq, zehni və fiziki gərginliklə bağlı olan işçilərə əmək şəraitinə və əmək funksiyasının xüsusiyyətlərinə görə əlavə məzuniyyətlər verilir.

“Yaşıl enerji” strategiyasında təşviqlərdən biri kimi G komponenti (idarəetmə sahəsi) üzrə güzəşt və

azadolmalar da mühüm əhəmiyyətə malikdir. Bu əsas etibarilə maliyyə sektorunu əhatə edir. Bu çərçivədə uyğun olaraq, Mərkəzi Bankın müvafiq qərarı ilə banklarda korporativ idarəetmə standartları ESG prinsiplərinə inteqrasiya edilib. Bu maliyyə və qeyri-maliyyə risklərinin idarə olunmasında ESG amilini nəzərdə tutur. Eləcə də 2023-cü ildə yeni ticarət və ticarət inverstion elektron sistemi istifadəyə verilib ki, sistem investirlərindən bir sıra vasitəsilə məsafədən ticarətinə imkan verən müvafiq program təminatlarının inteqrasiyasına imkan verir.

Göründüyü kimi ESG-nin əsas komponentlərindən biri olan “yaşıl vergi”lərin, sosial güzəştlərin, “yaşıl maliyyə” texnologiyalarının tətbiqi birbaşa “yaşıl enerji” strategiyasının əsas prioritetləri kimi ön planda durur və bu siyasət tədbirlərinin əhatəsinin daha da genişləndirilməsi istisna deyil.

ELBRUS

İcmadan etiraz!

Erməni lobbisinin muzzdlu carçısının “hesabat”ı, tör-töküntü “nümayəndələrin” qərəzli fikirləri sülhə mane olur

Müəyyən beynəlxalq dairələr Azərbaycana qarşı qərəzli kampaniyaları davam etdirir. Xüsusilə, Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etməsindən sonra bu istiqamətdə “fəallıq” artıb. Beynəlxalq hüquqdan və insan haqlarından danışan dairələr bəzən bu amilləri görmədən gəlirlir ki, bu da ikili standartların bariz nümunəsidir. Bunu “Freedom House” beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatının yaşamasından da aydın görmək mümkündür. “Freedom House” Azərbaycan haqqında daim qeyri-obyektiv və qərəzli mövqedən çıxış edən təşkilatlardan biridir. Təşkilat mütəmadi olaraq ölkəmiz barəsində həqiqətə uyğun olmayan məlumatlar yayır və artıq cəmiyyətimizdə bu beynəlxalq QHT-nin Azərbaycan haqqında obyektiv mövqedə olmaması barədə həqiqi olaraq yekdil rəy formalaşıb.

İyulun 1-də isə “Freedom House” “Dağlıq Qarabağda niyə ermənilər yoxdur?” başlıqlı “faktarəddatçı hesabat” yayması da bu təşkilatın erməni lobbisinin əlində alət olduğunu bir daha təsdiqləyir. Uzun müddətdir özünü ermənilərin muzzdlu carçısına çevirmiş “Freedom House” təşkilatının bu “hesabatında” Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindən ermənilərin Ermənistana köçüb getməsi “hüquq pozuntusu” kimi qələmə verilir. Bütövlükdə isə “hesabat” tamamilə yalan və böhtan üzərində qurulub.

Ümumiyyətlə, “Freedom House” özünü “demokratiya və insan hüquqları müdafiəçisi” kimi təqdim etsə də, əslində bu təşkilatın hansı məqsədlərə xidmət etdiyi Azərbaycan ictimaiyyətinə yaxşı bellidir. “Hesabat”lara gəlincə, həqiqətdən tamamilə uzaq olan belə yanaşmaların kökündə duran əsas məqam isə, təbii ki, Azərbaycanın müstəqil siyasət həyata keçirməsi və öz gücünə ərazi bütövlüyünü təmin etməsidir. Belə ki, Azərbaycanın Cənubi Qafqaz regionunun lideri olması artıq beynəlxalq səviyyədə qəbul olunmuş bir faktır. Regionun lider dövləti kimi Azərbaycan bu bölgənin siyasi, iqtisadi atmosferinin formalaşmasında həlledici təsirə malikdir. Həmçinin, ölkəmiz beynəlxalq təşkilatlarla faydalı, konstruktiv əməkdaşlığa önəm verir. Bu, həm də ölkəmizin müstəqil inkişafından və öz gücünə arxalanmasından

irəli gələn bir məsələdir. Ona görə də, müəyyən xarici dairələr Azərbaycanı bu prinsipliliğini, qətiyyətinə həzm edə bilmirlər və onların aləti olan “Freedom House” ölkəmizə qarşı “qara piar” kampaniyasını davam etdirir.

Əgər “Freedom House”, həqiqətdən də, qanunçuluğun, insan haqlarının təəssübkeşidir, onda ilk növbədə, Ermənistanın 30 il ərazilərimizi işğal altında saxlamasına, işğal noticesində fundamental hüquqları pozulmuş 1 milyondan çox soydaşımızın hüquqlarının bərpa olunmasını tələb etməli idi. Amma biz indiyə kimi bunun tam əksini görmüşük. Hətta “Freedom House” əvvəlki hesabatlarda işğal altında olmuş Qarabağ ərazisini mübahisəli ərazi kimi göstərirdi. Dünyanın bütün dövlətləri və mötəbər təşkilatları, o cümlədən dünyanın ən ali hüquq təşkilatı olan BMT Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və Qarabağı Azərbaycan ərazisi kimi tanıdığı halda, özünü insan hüquqlarının “keşikçisi” kimi qələmə verən “Freedom House” beynəlxalq hüquqa hörmətsiz yanaşırdı. Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etməsi isə təşkilatın sahiblərinə də ciddi narahat edir. Bu səbəbdən də, sözügedən hesabatda ötən ilin sentyabrında keçirilən antiterror tədbirləri noticesində Qarabağda erməni separatizminin kökünün kəsilməsi ni də “Freedom House” özünəməxsus qaydada “dəyərləndirib”. Təşkilat iddia edir ki, guya Azərbaycan Qarabağda etnik təmizləmə həyata keçirib. Əslində, bütün bunlar cəfəngiyyatdan başqa bir şey deyil.

“Freedom House” təşkilatının məlum “hesabatna” Qərbi Azərbaycan İcması da etiraz edib. Bununla bağlı İcmanın bəyanatında bildirilib ki, Ermənistandan və vaxtilə işğal edilmiş Azərbaycan torpaqlarından bir milyona yaxın azərbaycanlının zorla qovulmasına göz yumun “Freedom House” təşkilatının sözügedən böhtan xarakterli hesabatı yayması bu qurumun açıq qərəzinin və destruktivliyinin sübutudur. “Sözügedən hesabatın si-farişçiləri regionda sülhə mane olmaq və ədavəti qızışdırmaq məqsədi güdür. Bir daha geniş ictimaiyyətə xatırladıq ki, vitse-prezident Anni Boyacıyan daxil olmaqla çoxsaylı radikal erməni funksionerlərinin kök saldığı “Freedom House”-un insan hüquqlarının qorunması ilə heç bir əlaqəsi yoxdur və bu təşkilat tamamilə irqçi düşüncəli dairələrin təsirində düşüb”, -deyə bəyanatda vurğulanıb.

Qərbi Azərbaycan İcmasının digər bəyanatında isə keçmiş separatçı rejimin nümayəndələrinin açıqlamalarına münasibət bildirilib: “Tarixin arxivinə gömülmüş qanunsuz rejimin tör-töküntüləri son günlər Ermənistanda Azərbaycana qarşı bir sıra güllünə açıqlamalar verir. Hesab edirik ki, Ermənistanın öz ərazisində belə təcridatçı ünsürlərin Azərbaycanın suverenliyini, ərazi bütövlüyünü təhdid edən fəaliyyətinə göz yumması onun Azərbaycanla sülh sazişi imzalaması istəyinin səmimiyyətini sual altına qoyur. Ermənistan hakimiyyəti, hələ də özlərini qondarma adlar altında təqdim edən “nümayəndələrin” Azərbaycana qarşı fəaliyyətinə imkan yaratmamalıdır”.

Nardar BAYRAMLI

Orbanın Kiyev səfəri...

Macarıstan Aİ-nin sədri kimi Ukraynada müharibəni dayandıra biləcəkm?

Avropa İttifaqına sədrlik etməyə başlayan Macarıstanın Baş naziri Viktor Orban iyulun 2-də Kiyevə səfər edib. Bu, Orbanın Ukraynaya ilk səfəri deyil. Belə ki, o, Viktor Yanukoviçin prezidentliyi dövründə - 2012-ci ildə və 2015-ci ildə Petro Poroshenko-nun liderliyi zamanı da Kiyevdə səfərdə olub. Rusiya-Ukrayna müharibəsi başlayan sonra Macarıstan lideri Kiyevə ilk səfərini reallaşdırıb.

Xatırladaq ki, ötən həftənin sonunda Orban və Zelenski Brüsseldə Aİ liderlərinin sammiti zamanı görüşmüşdülər. Bundan əvvəl Ukraynanın Aİ-yə daxil olması ilə bağlı danışıqların başlanmasına dair razılaşmanın elementi kimi Ukrayna Macarıstanın bir sıra şərtlərini yerinə yetirməyə razılaşmışdı. Qeyd edək ki, Macarıstanın sədrliyə keçməsi bir sıra Aİ ölkələrində və Avropa qurumlarında Ukrayna hadisələri, Kiyevə hərbi yardım və Rusiyaya qarşı sanksiyalarla bağlı xüsusi mövqeyinə görə rəsmi Budapeştin kəskin tənqidi ilə müşayiət olunub. Avropa Parlamentinin ən radikal üzvləri hətta Macarıstanı Aİ Şurasına sədrlikdən məhrum etmək kimi tədbirlərə çağırıblar. Lakin Viktor Orban Kiyevə səfər etməsi ilə ölkəsinin hədəfə alan qüvvələrə tutarlı cavab vermiş oldu. “Ukrinform” agentliyinin məlumatına görə, Macarıstan və Ukrayna liderlərinin görüşünün əsas mövzusu Ukrayna münasibətlərinin həlli perspektivləri olub. Liderlər Ukrayna-Macarıstan münasibətləri ilə bağlı məsələləri də müzakirə ediblər. Ukrayna mediası yazır ki, bu səfər Macarıstanın Avropa İttifaqına sədrliyinin başlaması fonunda baş verir. Həmçinin ehtimal edilir ki, Qərb tərəfləri Orbanı təzyiq göstərir, ondan Kiyevlə münasibətlər qurmağı tələb edirlər. Orbanın Kiyevə səfəri ərəfəsində jurnalistlər ondan Macarıstanın Aİ-yə sədrliyi dövründə Ukraynadakı müharibəni dayandırmaq üçün nə edə biləcəyini soruşublar. On isə cavabında bununla bağlı ilk addımların Kiyevə səfəri zamanı atılacağını bildirmişdi. Baş nazir, həmçinin qeyd edib ki, amerikalılar Aİ-nin gələcəyi və Rusiya-Ukrayna müharibəsi məsələsində konarda qala bilməzlər. Onun fikrincə, Aİ başa düşməlidir ki, gec-tez ruslar və amerikalılar bir-biri ilə razılığa gələcəklər.

V.Orban özünün sosial şəbəkə sahifəsində isə Ukraynaya səfərini belə izah edib: “Macarıstanın sədrliyinin məqsədi Aİ-nin üzvləşdiyi problemlərin həllinə kömək etməkdir. Ona görə də, ilk səfərim məni Kiyevə gətirdi”. Səfər çərçivəsində Ukrayna Prezidenti Zelenski ilə Macarıstanın Baş naziri Viktor Orban arasında danışıqlar aparılıb. Yerli media danışıqların uzun sürdüyünü yazıb. İddialara görə, əsas mövzulardan biri Ukraynanın qərbində, iki ölkə sərhədində yaxın ərazidə yaşa-

yan macarıdilli azlıqların Ukraynadakı hüquqları məsələsi olub. UNIAN-in verdiyi məlumata görə, Zelenski və Orban sülh vermək imkanı olmadan mətbuata qısa açıqlamalar veriblər.

Mətbuat konfransında Zelenski Orbanla qonşuluq münasibətlərinin ən fundamental məsələlərini müzakirə etdiklərini deyib: “Buraya ticarət, transsərhəd əməkdaşlıq, infrastruktur və enerji məsələləri daxildir. Biz bu gün humanitar sahədən danışdıq. Həm də xalqımızın həyatına təsir edən hər şey haqqında danışdıq”. Hər iki lider qarşılıqlı olaraq ölkələrində macar və Ukrayna məktəblərinin açılmasını da müzakirə ediblər. Prezident Zelenski qeyd edib ki, Macarıstanın Baş naziri bu layihəni dəstəkləyəcəyini əmin edib.

V.Orban isə görüş zamanı konstruktiv danışıqlar aparıldığını bildirib: “Biz bütün əvvəlki mübahisələri bağlamağa və diqqəti gələcəyə yönəltməyə çalışırıq. Biz ölkələrimiz arasında münasibətləri yaxşılaşdırmaq istəyirik. Biz digər qonşu ölkələrlə olduğu kimi, Ukrayna ilə global əməkdaşlıq sazişi imzalamaq istəyirik”. Baş nazir əlavə edib ki, Macarıstan mövcud imkanlara uyğun olaraq Ukrayna iqtisadiyyatının modernləşdirilməsində iştirak etmək niyyətindədir: “Biz bunun üçün müvafiq şərait görmək istəyirik”. Orban, həmçinin Ukrayna ərazisində macar azlığının yaşadığını xatırladı: “Ümid edirik ki, burada da məsələlər öz həllini tapacaq. Bunun üçün yaxşı şanslar görürəm. Eləcə də, Macarıstanda yaşayan ukraynalılar, xüsusən də sığınacaq axtaran qaçqınlar var. Biz onların qayğısına qalmalıyıq. Onlar işləməyi bacarmalı, təhlükəsiz şəraitdə yaşamaqlıdır”.

V.Orban Zelenskinin Macarıstanda Ukrayna məktəbinin açılması təşəbbüsünü də məmnuniyyətlə qəbul edib. Onun sözlərinə görə, hazırda Macarıstan məktəblərində çoxlu ukraynalı uşaq təhsil alır: “Biz başa düşürük ki, siz Ukrayna dilində tədris olunan məktəb öldə etmək istəyirsiniz və Macarıstan dövləti bu məktəbin maliyyələşdirilməsini öz üzərinə götürəcək”.

Liderlər mətbuat konfransında Rusiya-Ukrayna müharibəsinə geniş yer verməyiblər. Çox güman ki, Orbanla Zelenskinin görüşündə bu məsələ xüsusi yer tutsa da, mətbuata açıqlamaları məqsəduyğun sayılmayıb. Lakin Ukrayna mediasının yazdığına görə, Viktor Orban Volodimir Zelenskiyə sülh danışıqları öncəsi atəşkəs variantını nəzərdən keçirməyi təklif edib. Macarıstanın Baş naziri bu məsələnin danışıqları sürətləndirəcəyini ehtimal etdiyini bildirib.

N.BAYRAMLI

Regional 6+ platforması - ŞƏT

Mübariz FEYİZLİ

Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının

(ŞƏT) növbəti zirvə toplantısı iyulun 3-4-də Qazaxıstanın paytaxtı Astanada keçiriləcək. Tədbirə təş-

kilata üzv, müşahidəçisi və dialoq üzrə tərəfdaş ölkələrin liderləri, habelə BMT-nin Baş katibi Antonio

Quterres, digər beynəlxalq və regional təşkilatların rəhbərləri qatılacaqlar. Tədbirdə regional və global

gündəliyə aid bir sıra aktual məsələlər ətrafında müzakirələrin aparılacağı gözlənilir.

Dünya ərazisinin 15 faizini əhatə edən qurum

Hazırda Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv olan dövlətlərin əhalisinin ümumi sayı 3 milyarddan çoxdur. Qurumun əhatə etdiyi coğrafiya isə Avrasiya qitəsinin təxminən 3,2 hissəsini təşkil edir. ŞƏT dövlətləri Yer kürəsinin 15 faiz ərazisini tutur, dünya ÜDM-nin dörddəbirini və dünya ticarətinin 15 faizdən çoxunu təşkil edir.

Getdikcə genişlənən Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı tarixi çox da uzağa getməyən regional qurumdur. Belə bir qurumun tarix səhnəsinə çıxması zərurəti keçmiş SSRİ şiqət etdikdən sonra aktuallaşdı. Regionun 5 dövləti - Rusiya, Çin, Qazaxıstan, Tacikistan və Qırğızıstan qarşılıqlı etimad mühitinin formalaşdırılması ilə bağlı niyyətlərini ifadə edirlər. Beləliklə, sözügedən ölkələrin dövlət başçıları 1996-cı ildə Çinin Şanxay şəhərində keçirilən görüşündə “Şanxay beşliyi” adı verilən qurumun əsası qoyuldu. Görüşdə dövlət başçıları sammitlərinin müntəzəm keçirilməsi və etimad tədbirlərinin gücləndirilməsini özündə ehtiva edən saziş imzalandı. 2001-ci ilin iyununda “Şanxay beşliyi”nin sıraları genişləndi. Belə ki, yenə də Çinin Şanxay şəhərində dövlət başçıları səviyyəsində keçirilən sammitdə bu dəfə beşliyə Özbəkistan da daxil olmaqla Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının yaradılması haqqında deklarasiya imzalandı. Sonrakı mərhələdə isə ŞƏT-in sıraları digər dövlətlərin üzvlüyə qəbul olun-

maları hesabına daha da genişləndi.

Yeni regional təşkilat çərçivəsində növbə ilə üzv dövlətlərdən birində təşkil edilməklə dövlət başçıları illik rəsmi görüşü və hökumət başçıları mün-təzəm görüşləri keçirirlər. Bununla yanaşı, əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün davamlı olaraq yeni mexanizmlərin yaradılması nəzərdə tutulub. ŞƏT-in indiyədək keçirilən sammitlərində dövlət başçıları beynəlxalq və regional təhlükəsizliyin aktual məsələlərini müzakirə ediblər. Vurğulanıb ki, terrorizm, separatizm, ekstremizm, narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorları qanunsuz dövriyyəsi, transsərhəd mütəşəkkil cinayətkarlıq və kibər təhdidlər hələ də ŞƏT regionunda təhlükəsizlik və sabitliyə əhəmiyyətli təsir göstərən amillərdir. Yüksək səviyyəli tədbirlərdə üzv dövlətlərin ali rəhbərləri bəhs olunan çağırış və təhdidlərə qarşı mübarizədə sıx əməkdaşlıqı davam etdirməyə hazır olduqlarını bildiriblər.

Öz prinsiplərini ŞƏT-in tribunasından tez-tez səsləndirirlər. Cari il mayın 21-də ŞƏT Xarici İşlər Nazirləri Şurasının Qazaxıstanda toplantısı baş tutub. Qazaxıstan Baş nazirinin müavini, xarici işlər naziri Murat Nurtaleunov sədrliyi ilə keçirilən iclasda Avrasiya və Yaxın Şərq regionunda baş verən son hadisələr müzakirə olunub və məsləhətləşmələr aparılıb. Eyni zamanda, Prezident Kasım-Jomart Tokayev toplantı iştirakçılarına qəbul edib. Qazaxıstan Prezidenti təşkilat çərçivəsində iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə tədbirlərindən də bəhs edib. Bu xüsusa fikirlərini ifadə edən Prezident Kasım-Jomart Tokayev vurğulayıb: “Biz iqlim dəyişikliyi məsələsinə xüsusi diqqət yetirməliyik. Təcili qabaqalayıcı tədbirlər görülməyə, bu problem planetimizi global təbii fəlakətlərin dramatik dövrünə sürükləyə bilər. Ekstremal hava şəraiti dünyanın əsas problemlərindən birinə çevrilir. Bu baxımdan təbii fəlakətlərlə mübarizədə ŞƏT-in yanasımlarının yenilmək lazımdır. Bu ilin yazında Qazaxıstan iqlim dəyişikliyinə mənfi noticələrini tam hiss etdi. Fərsətdən istifadə edərək, Qazaxıstanda misli görünməmiş irimiqyaslı daşqınlar zamanı göstərilən həmrəyliyə və köməyə görə dost ölkələrə səmimi-qəlbədən təşəkkürümü bildirmək istəyirəm”.

Qeyd edək ki, BMT-nin ən böyük tədbirlərindən sayılan COP29 konfransını cari ilin noyabrında Azərbaycan ev sahibliyi edəcək. Konfrans üçün kifayət qədər geniş əhatə dairəsinə malik olan gündəlik müəyyənəndirilib. Bu gündəlik global iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı yaranan çağırışlara tam adekvatdır. Hazırda Azərbaycan COP29-a ciddi hazırlıq mərhələsindədir. O cümlədən respublikamız iqlim konfransına hazırılıq çərçivəsində ŞƏT-də təmsil olunan ayrı-ayrı ölkələrlə fəal əməkdaşlıq edir. Şübhə yoxdur ki, ŞƏT-ə üzv dövlətlər də tədbirdə konkret təkliflərlə çıxış edəcəklər.

Həssas coğrafiyada həmrəylik çağırışları

ŞƏT-də təmsil olunan dövlətlərin ərazisinin əhatə etdiyi coğrafiya bir çox cəhətdən dünyanın həssas nöqtəsi sayılır. Ortada ayrı-ayrı ölkələrin daşıqlaşdırılmamış saydıqları mübahisəli sərhədlər və yaxud ərazilər var. Regionda önəməli ola-

raq qaçaqmalçılıq, narkotrafik geniş yayılıb, zaman-zaman milli-dini zəmində münasibətlər baş verir, terrorçuluğa meyilli qüvvələr fəaliyyət sferalarını genişləndirmək, hətta siyasi hakimiyyətə gəlmək üçün münbit zəmin formalaşdırılmasına səy göstərirlər. ŞƏT davamlı olaraq bütün bu kimi arzuolunmaz problemlərin ən azından daha da böyüməsinə imkan verməmək və leqal müstəviyə keçməsinin qarşısını almaq məqsədilə davamlı olaraq həssas coğrafiyada həmrəylik çağırışları irəli sürür.

ŞƏT-in məqsədləri sırasında iştirakçı dövlətlər arasında məhrəban qonşuluq və dostluq, qarşılıqlı etimadın güclənməsi, müxtəlif sahələrdə effektiv əməkdaşlığın təşviqi, regionda sülhün, sabitlik və təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün birgə səylərin dəstəklənməsi kimi məsələlər yer alır. Bəhs olunan deklarasiyada bəyan edilir ki, Mərkəzi Asiyada sülh, sabitlik və təhlükəsizliyin təmin olunması ilə yanaşı, siyasi, iqtisadi-ticarət, elmi-texniki, mədəniyyət, təhsil, energetika, nəqliyyat, ekologiya və digər sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi də ŞƏT-in əsas missiyalarını təşkil edir. Qurum üzv dövlətlərə və bütünlükdə regiona böyük təhlükə törədə biləcəyi narahatlığın nəzərə alınaraq separatçılıq və ekstremizmlə mübarizə üzrə konvensiya da qəbul edilib.

Müxtəlif istiqamətlərdə genişlənən əməkdaşlıq

İndiyədək təşkilatın tədbirlərində gündəlikdə əsasən regionda ekstremizm, terrorçuluğa, qaçaqmalçılığa qarşı mübarizə kimi məsələlər dayanıb. Bütövlükdə, ŞƏT çərçivəsində rəqəmsal, turizm və enerji forumları da daxil olmaqla 100-dən çox irimiqyaslı tədbir təşkil olunub. İqtisadi sahədə əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün şərait yaradılması, bu məqsəddə imkanların təqdim olunması və fəaliyyət üzvlərlə ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq çərçivəsində qarşılıqlı ticarət və investisiya qoyuluşunu genişləndirirlər. İndiyədək ŞƏT çərçivəsində üzv dövlətlərin iqtisadi potensialından istifadə edilməsini, global iqtisadiyyata sıx inteqrasiyanı hədəfləyən sənədlər qəbul olunub. Eyni zamanda, ŞƏT-ə üzv dövlətlərin səlahiyyətli nümayəndələri region ölkələri arasında ticarət-iqtisadi əməkdaşlığın inkişafına tökən verəcək beynəlxalq avtomobil daşımacılığı üçün əlverişli şəraitin yaradılması haqqında hökumətlərarası saziş imzalayıblar.

Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərin müdafiə nazirlərinin ötən il Daşkənddə bir araya gəlmələrindən sonra isə təmsilçilər arasında hərbi sahədə əməkdaşlıq perspektivləri də istisna olunmur. Verilən məlumatlara görə, hətta Hindistan, Pakistan və Belarusun da müdafiə nazirləri Daşkəndə təşrif gətiriblər. Ehtimal edildiyi kimi, müdafiə nazirlərinin görüşünün gündəliyi əsasən regional təhlükəsizlik, eləcə də Rusiya-Ukrayna müharibəsi və Əfqanıstandakı vəziyyətə bağlı olub.

Güc strukturlarının rəhbərlərinin görüşünün detalları barədə geniş məlumat verilməyə də, müəyyən təxminlər ortadadır. Rusiya-Ukrayna müharibəsi global səviyyədə gic mərkəzləri arasında ziddiyyətləri dərinləşdirib. ŞƏT-in aparıcı üzvləri olan Rusiya və Çin çoxqütblü dünya nizamının tərəfdarıdır. Böyük nüvə arsenalına malik bu iki dövlət

Bir sıra ölkələrlə yanaşı, Azərbaycan Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının dialoq üzrə tərəfdaşı statusu daşıyır. Prezident İlham Əliyev 17 may 2016-cı il tarixində “Azərbaycan Respublikasına Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının dialoq üzrə tərəfdaşı statusunun verilməsi haqqında” 2016-cı il martın 14-də Pekin şəhərində imzalanmış Memorandumu təsdiqləyib.

Azərbaycan məsuliyyətli dövlət olaraq ŞƏT-in tədbirlərində fəal şəkildə iştirak edir və müxtəlif istiqamətlərdə əməkdaşlıq əlaqələrinin genişlənməsinə öz töhfələrini verir. Prezident İlham Əliyev 2022-ci ilin sentyabr ayında Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevin dəvəti ilə Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Samorəqənddə baş tutan sammitində fəxri qonaq qismində iştirak edib. Özbəkistan Prezidentinin dövlətimizin başçısına sammitdə fəxri qonaq qismində iştirak etmək üçün dəvət göndərməsi ölkələrimiz arasında dostluq münasibətlərinin getdikcə daha da möhkəmlənməsini ifadə edir. Dövlətimizin başçısının sammit çərçivəsində Türkiyə Prezidenti, Pakistanın Baş naziri, Çin Xalq Respublikasının Sədri və digər yüksək səviyyəli rəsmilərlə görüşləri baş tutdu. Bu görüşlər Azər-

Dialog üzrə ən fəal tərəfdaşlardan biri

baycanın beynəlxalq səviyyədə zaman-nüfuzunun əyani təsdiqidir. Eyni zamanda, ölkəmiz ŞƏT platformasından öz həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq məqsədilə bəhrələnilir.

Ölkəmizin ŞƏT-in fəaliyyətində yaxından iştirak etməsi qurumda yüksək dəyərləndirilir. Bunu Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibi Can Minin Azərbaycanın Müstəqillik Günü münasibətilə Prezident İlham Əliyevə ünvanladığı məktubda ifadə olunan fikirlərdən də görmək mümkündür. “Azərbaycan Respublikası Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ailəsinin ayrılmaz parçasıdır və təşkilatın dialoq üzrə ən fəal tərəfdaşlarından dır. Əminəm ki, birgə səylərimizlə qarşılıqlı münasibətlərimizin məzmununu gələcəkdə daha da zənginləşdirəcəyik”, -deyə ŞƏT-in Baş katibi vurğulayıb.

Ələmətdər haldır ki, ölkəmizdə 2024-cü il fevralın 7-də baş tutan növbədənə-nar Prezident seçkiləri ilə izləyənlər arasında Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının müşahidəçilər missiyası da olub. Həmin missiyaya ŞƏT-in Baş katibi Can Min başçılıq edib.

Rəqabəti və azad biznes fəaliyyətini qoruyan Məcəllə

İyulun 1-dən etibarən biznes sektorunun və vətəndaşların səbirsizliklə gözlədiyi Rəqabət Məcəlləsi qüvvəyə minib. 12 fəsil, 84 maddədən ibarət olan Məcəllə bir neçə ay əvvəl Milli Məclis tərəfindən qəbul olunub və dövlət başçısı tərəfindən təsdiq edilib. Sənəd azad rəqabət mühitinin təmin olunduğu qabaqcıl Avropa ölkələrinin mövcud təcrübəsinə əsaslanmaqla hazırlanıb. Sənəd hazırlanarkən müxtəlif dövlət orqanları, habelə biznes assosiasiyaları ilə geniş müzakirələr aparılıb, onların rəy və töklifləri nəzərə alınıb. Layihə Türkiyə, ABŞ, Avropa İttifaqı, Almaniya, Avstriya, Latviya, Litva, Macarıstan və Çexiya qanunvericilikləri başda olmaqla, qabaqcıl beynəlxalq təcrübə, həmçinin yerli bazarın xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla ərsəyə gətirilib.

Məcəllədə təbii inhisar sahələrinə nəzarət alətləri təkmilləşdirilib, onların fəaliyyətində şəffaf və çevik nəzarəti təmin edən müddəalar əks olunub. Bununla yanaşı, bazar paylarının müəyyənləşdirilməsinin yeni qaydaları, habelə hökmrən mövqeyinin yeni meyarları qeyd olunub. Sənədə rəqabətin əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdırılması halları, rəqabəti məhdudlaşdıran müqavilələrə dair tələblər, təsərrüfat subyektlərinin bazar payı, haqsız rəqabət qanunvericiliyinə əməl edilməsi və təbii inhisarların fəaliyyətlərinin tənzimlənməsi ilə bağlı müddəalar öz əksini tapıb. Məcəllənin layihəsində "Antinhisar fəaliyyəti haqqında", "Haqsız rəqabət haqqında", "Təbii inhisarlar haqqında" qanunları və digər hüquqi aktlar yeni, vahid sənədə birləşdirilib.

Beləliklə, Məcəllə qeyd olunan qanunlarda və digər hüquqi aktlarda əks olunan bütün hüquqi məsələləri, eyni zamanda azad rəqabətlə bağlı yeni yanaşma və prinsipləri özündə əks etdirməklə vahid hüquqi sənədlər toplusu hesab edilir. Məcəllə biznes icması və vətəndaşlar üçün hansı əhəmiyyət daşıyır?

Rəqabət Məcəlləsi ölkə iqtisadiyyatının inkişafı, biznes mühitinin olverişliliyinin artırılması, azad sahibkarlığın təşviqi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etməklə, ölkədə sahibkarların sağlam rəqabət şəraitində fəaliyyətinin hüquqi əsaslarını müəyyən edəcək. Eyni zamanda istehlakçılarının hüquqlarının müdafiəsini, məhsul və xidmətlərin keyfiyyətini daha da artırılmasına səbəb olacaq. Həmçinin ölkəmizin rəqabət indeksinin müəyyən edilməsi metodologiyasının təkmilləşməsində mühüm rol oynayaacaq.

Məcəllə əsas etibarilə kiçik və orta biznes subyektlərinin bazaraya girişinin və bazarda inkişafının qarşısını alan maneələrə ortadan qaldırılmasını xidmət edir. İlk növbədə biznesin maraqlarının müdafiəsi ilə bağlı əhəmiyyətli detallar öz əksini tapıb ki, bura ədalətli rəqabət mühitinin təmin olunması, inhisarçılığa qarşı təsirli mübarizə mexanizmlərinin tətbiqi, haqsız rəqabət hallarının qarşısının alınması ilə bağlı hədəflər daxildir.

Məcəllənin 15-ci maddəsində (Bazarda hökmrən mövqe) əsasən, bir təsərrüfat subyektinin 50 faiz və daha çox

bazar payı ola bilməz, əks halda o, hökmrən mövqə, yəni inhisarçı hesab edilir. Eləcə də 2 və 3 təsərrüfat subyektinin birləşərək 50 faiz bazar payına sahib olmasına da icazə verilmir, bu da inhisarçılıqdır. Bununla yanaşı, bazarda 35 faiz payı olan, ancaq dolaylı yollarla bazarı digər təsir imkanları olan təsərrüfat subyekti də hökmrən mövqə tutmuş və rəqiblərinin fəaliyyətini sıxırdırması kimi hesab edilir.

İkincisi, istehlakçıların hüquq və mənafelərinin qorunmasına yönəlik tədbirlərdir. Belə ki, istənilən adda və növdə bir məhsulun mənsəyi, hazırlanma üsulu və texnologiyası, istifadəyə yararlılığı, keyfiyyəti, çəkisi, qiyməti, ümumiyyətlə, istehlakçını cədsirən və ya aldadan bütün hallar qanunsuzluq hesab edilir və bununla bağlı müvafiq cərimə və cəza tədbirləri nəzərdə tutulur. Bundan başqa, elektron ticarət kanallarında, sosial şəbəkələrdə malın qiyməti və keyfiyyəti, xüsusiyyətləri barədə reklam üsullarından istifadə olunarkən əldə edilmiş məlumatların yayılması da məsuliyyət yaradan hal hesab edilir. Bunlar 19-cu maddədə (Haqsız rəqabətin formaları) əks olunmuş müddəalardır.

Məcəllədə satıcı şirkət və müəssisə tərəfindən müştərinin heysiyyətinə toxunmaq, onun təkliflərinə qeyri-etik davranış sərgiləmək və s. hallar da məsuliyyət yaradır.

Əgər satıcı və ya tədarükçü müştərilərə qarşı aqressiv davranış nümayiş etdirərsə, vətəndaşın həmin şəxs barəsində şikayət etmək hüququ vardır (Maddə 20. Müştərilərə qarşı aqressiv davranış).

Vətəndaşları ən çox düşündürən mağaza və ticarət şəbəkələri tərəfindən bazar qiymətlərinin qoyulmasıdır. Hazırda istehlakçıların ən çox gileyləndiyi məsələ də məhsul qiyməti artımlarıdır. Məcəllənin 17-ci maddəsində (Aşağı və yüksək inhisar qiymətləri) qiymətin aşağı və ya yüksək inhisar qiyməti meyarları müəyyənəlib. Belə ki, ticarət müəssisəsi satdığı məhsulun qiymətini gömrük rüsumları, vergi və digər tariflər nəzərə alındıqdan sonra müəyyən edilmiş gəlirlilik marjasından yuxarı təyin edə bilməz. Yəni məhsulun bütün meyarlar nəzərə alınmaqla maya dəyəri xərcləri, tutulmuş, 1 manata başa gəlirsə, onun satışı 1 manat 25 qəpikdən çox olmamalıdır. Əks halda bu, inhisar qiyməti hesab edilir.

Rəqabət Məcəlləsində qanun pozuntuları ilə bağlı təsbit olunmuş maliyyə sanksiyaları və cərimələr ciddi xarakter daşıyır. Belə ki, rəqabət mühitini pozan şəxslər Rəqabət Komissiyasına qeyd edilmiş maliyyə sanksiyaları ilə üzləşəcək. Sanksiyanın məbləği əldə edilmiş qanunsuz gəlirlərin məbləğinin 50 faizi həcmində nəzərdə tutulub. Yəni hansısa aptek müəssisəsi, yaxud market malın satışından nəzərdə tutulmuş satış qaydalarından kənara çıxaraq 500 manat gəlir əldə edibse, ona birinci dəfə 250 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq ediləcək. Növbəti dəfə sanksiyanın məbləği mütenasib olaraq artırılacaq. Bütün bunların isə əsas qayəsi ölkədə azad biznes mühitini və şəffaflığı qorumaq, rəqabətliyyə kölgə salan bütün halların qarşısını almaqdır.

ELBRUS CƏFƏRLİ

Büdcəyə dəyişikliklərdən sonra... Azad olunmuş ərazilərin bərpası üzrə xərclər 4,8 milyard manatı, hərbi xərclər isə 7 milyard manatı ötdü

Prezident İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında" Qanunda dəyişikliklərin tətbiqi ilə fərman imzalayıb. Sənədə əsasən, 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin gəlirləri 36 milyard 388 milyon manat, xərcləri isə 39 milyard 742,3 milyon manat, o cümlədən, mərkəzləşdirilmiş gəlirlər 35 milyard 612,7 milyon manat, yerli gəlirlər 775 milyon manat, mərkəzləşdirilmiş xərclər isə 38 milyard 957,4 milyon manat, yerli xərclər 784,8 milyon manat məbləğində təsdiq edilib. Beləliklə, dövlət büdcəsinə əlavə dəyişikliklər nəticəsində büdcənin gəlirləri 2 milyard 180 milyon manat və ya 6,4 faiz, xərcləri isə 2 milyard 944 milyon manat artırılıb.

Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin 48,9 faizi və ya 17,7 milyard manatı neft sektorunun payına düşür. Maliyyə sənədinin əsas fiskal gücü - 18,6 milyard manatı və ya 51,1 faizi isə qeyri-neft sektorunun payına düşəcək. Belə ki, artım üçün əlavə edilən 2,2 milyard manat vəsaitin cəmi 605 milyon manatını neft-qaz sektorundan daxil olan vəsaitlər təşkil edəcək, qalan 1,6 milyard manat isə tamamilə qeyri-neft yığımları olacaq. Bu da o deməkdir ki, büdcədə yenə də əsas fiskal ağırlıq mərkəzi qeyri-neft mənbələrinin sütunları üzərində formalaşacaq.

2024-cü il dövlət büdcəsinin artırılan əlavə xərclərinin məbləği 2,9 milyard manata bərabərdir ki, həmin xərclərin təxminən 2,1 milyard manatı azad edilmiş ərazilərin bərpa və quruculuq işlərinə yönəldiləcək. Bu isə ölkəmizdə bir nömrəli vəziyyətə gətirilmiş ərazilərdə quruculuq işlərinin daha da geniş miqyas alınmasının ritminin artırılmasına əlavə güc və maliyyə təminatı olacaq. Bununla da büdcədə 2024-cü il üzrə azad edilmiş ərazilərin bərpası xərcləri digər iqtisadi fəaliyyət sahələri ilə birgə 9,9 milyard manata çatacaq.

Büdcədə xərclərin artırılmasından sonra digər əsas xərc maddəsi kimi strateji məqsədlərdən biri olan milli təhlükəsizlik məsələlərinin maliyyə təminatının daha da yaxşılaşdırılması prioritetlik təşkil edəcək. Bu sahəyə əlavə yönələn xərclərin məbləği 705 milyon manata bərabərdir, bununla da büdcədə müdafiə və milli təhlükəsizlik xərclərinin həcmi 7 milyard 126,3 milyon manata çatmış olacaq. Bu xərc bölməsində də yaranan əlavə maliyyə təminatları hərbi-müdafiə infrastrukturlarının müasirləşdirilməsi, azad ərazilərdə yeni nümunəvi ordu birləşmələrinin yaradılması və hərbi strukturların qurulması, Ermənistanla dövlət sərhədində yeni sərhəd infrastrukturlarının, eləcə də Zəngəzur dəhlizinin yaradılması istiqamətində işlərin miqyasının artmasına əlavə imkanlar yaradacaq.

Yenidən baxılıma ilə 2024-cü il icmal büdcənin gəlirləri isə 43 milyard 480 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da təsdiq olunmuş göstəriciyə nisbətən 4482,5 milyon manat və ya 11,5 faiz çoxdur. İcmal büdcənin xərcləri isə 45 milyard 591,8 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da təsdiq olunmuş göstəriciyə nisbətən 3215,6 milyon manat və ya 7,6 faiz çoxdur.

İcmal büdcə 2,1 milyard manat kəsirlə proqnozlaşdırılır.

İcmal büdcənin tərkibinə daxil olan Dövlət Neft Fondunun gəlirləri cari ilin təsdiq olunmuş göstərici ilə müqayisədə 2 milyard 36 milyon manat və yaxud 16,9 faiz artırılaq 14 milyard 109,2 milyon manat, xərcləri isə 4,7 milyon manat artırılaraq 12 milyard 904,9 milyon manat nəzərdə tutulur. Fondun gəlirlərinin əsas mənbəyini neft-qaz satışları üzrə Azərbaycanın payına düşən karbohidrogen ehtiyatlarının satışından əldə edilən xalis gəlirlər təşkil edəcək. Belə ki, həmin gəlirlər üzrə proqnoz 2 milyard 51,4 milyon manat və yaxud 25,2 faiz artırılaq 8 milyard 146,2 milyon manatdan 10 milyard 197,6 milyon manata çatdırılacaq. Fondun digər gəlir mənbəyi olan neft-qaz satışlarının icrası ilə bağlı sərmayələrin ödədiyi bonuslar üzrə proqnoz isə 8,6 milyon manat və yaxud 1,1 faiz artırılaq 775,9 milyon manat təşkil edəcək.

Neft Fondunun 2024-cü ildə xərclərinin əsas istiqamətlərində ilk yerdə dövlət büdcəsinə transferat dayanır ki, bu vəsaitin həcmi 12 milyard 781 milyon manat proqnozlaşdırılır. Digər xərc maddəsi olan "2019-2023-cü illər üçün ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliyi üçün artırılması üzrə Dövlət Proqramı"nın maliyyələşdirilməsinə əlavə 4,7 milyon manat yönəldilməklə cəmi 38,2 milyon manat xərclənəcək. "Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022-2026-cı illər üçün Dövlət Proqramı"nın maliyyələşdirilməsinə isə 47,4 milyon manat sərf edilməsi nəzərdə tutulub.

İcmal büdcənin digər təbii hissəsi olan Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsinin gəlirləri və xərcləri isə bərabər olaraq 30 milyon manat artırılmaqla 6 milyard 949,9 milyon manat təşkil edəcəkdir. Həmçinin, İcbari Tibbi Sığorta Fondunun gəlir və xərcləri bərabər olaraq 38,9 milyon manat artırılmaqla 2 milyard 850,3 milyon manata çatacaq. İşsizlikdən Sığorta Fondunun gəlirləri və xərcləri isə 238 milyon manat təsdiq edilib. Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin gəlir və xərcləri bərabər səviyyədə, yəni 22,9 milyon manat artırılmaqla 539,3 milyon manat təşkil edəcək.

E.CƏFƏRLİ

Türkiyə Suriya ilə siyasi əlaqələri bərpa edir? Vüqar Zifəroğlu: Üçüncü qüvvələr bu ölkələrin yaxınlaşmasına mane olmağa çalışırlar

N.BAYRAMLI

Türkiyə regionda, o cümlədən Yaxın Şərqdə sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün mühüm təşəbbüslərə çıxış edir. Uzun illərdir ki, Suriya böhranı da region üçün təhdid olduğundan rəsmi Ankara bu problemin tezliklə həllinin tərəfdarıdır. Suriyada qeyri-sabitlik, eləcə də PKK/YPG terrorçularının mövcudluğu Türkiyənin təhlükəsizliyi üçün problem olaraq qalır. Ona görə də, Ankara davamlı olaraq İraqla yanaşı, Suriya ərazisində də antiterror tədbirləri həyata keçirir. Bunun nəticəsində də xeyli sayda terrorçu zərərsizləşdirilib.

Bununla belə rəsmi Ankara problemin tezliklə həll olunmasına səy göstərir. Belə bir şəraitdə iki ölkə arasında münasibətlərdə müsbət dəyişikliklərin baş verməsi zərurəti yaranıb. Təsədüfi deyil ki, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ankara ilə Dəməşq arasında siyasi əlaqələrin bərpasını istisna etməyib. Bugünlərdə Türkiyə lideri jurnalistlərə açıqlamasında iki qonşu ölkə arasında dialoqun bərpasının qarşısında heç bir maneənin olmadığını bildirib: "Əlaqələrin qurulması üçün (Suriya ilə - red.) hər hansı bir məhdudiyyət yoxdur. Biz keçmişdə olduğu kimi, birgə hərəkət etməyə, əlaqələri inkişaf etdirməyə hazırıq. Türkiyə Suriyanın daxili işlərinə müdaxilə etmək niyyətində deyil. Bu cür məqsəd heç vaxt qoyulmayıb". Ərdoğan Suriya xalqını qardaş xalq adlandırır,

Türkiyə ilə Suriya arasında münasibətlərin keçmişdə fəal şəkildə inkişaf etdiyini, iki ölkə liderlərinin isə ikitərəfli görüşlər keçirdiklərini xatırladı. "Bildiyiniz kimi, keçmişdə biz ailə üzvlərimizin iştirakı ilə cənab Əsədə danışıqlar aparmışıq. Yeni, dialoqdan qəti şəkildə imtina etmək düzgün deyil, təmaslar mümkündür", - deyə Türkiyə Prezidenti vurğulayıb.

Yeri gəlmişkən, İraqın paytaxtı Bağdad şəhərində Türkiyə və Suriya nümayəndələri arasında görüşün keçiriləcəyi barədə məlumatlar var.

"TGRT Haber"-in yaydığı məlumatda bildirilir ki, tərəflər münasibətlərin normalaşmasını müzakirə edəcəklər. Görüşün daqiqə tarixi hələ açıqlanmayıb.

Bundan əlavə, Türkiyə ilə Suriya arasında terrorçuluğa qarşı birgə əməkdaşlığın güclənməsi də gözlənilir. Birgə əməkdaşlıq çərçivəsində yeni addımlar atılması nəzərdə tutulur. Bir sıra ekspertlər hesab edirlər ki, Türkiyə və Suriya arasında artan əməkdaşlıq ABŞ-nin region-

dakı təsir imkanlarını zəiflədəcək. Belə bir şəraitdə üçüncü qüvvələr Türkiyə və Suriya arasında yaxınlaşmanın qarşısını almağa çalışır. Bəzi təxribatların törədilməsi də bunun göstəricisidir. Bugünlərdə Kayseri bölgəsində Suriya əsilli bir şəxsin 7 yaşındakı uşağı cinsi istismara məruz qoymasının da belə məqsədi təxribatlardan olduğu bildirilir. Bu hadisədən sonra Türkiyənin bəzi bölgələrində suriyalılara qarşı etirazlar keçirilib. Belə ki, iki gün öncə Hatay, Qaziantep, Adana və Bursa vilayətlərində bir qrup vətəndaş suriyalıların hücum edib. Aksiyı iştirakçıları Türkiyədə məskunlaşan suriyalıları əleyhinə şüarlar səsləndirib, onlardan ölkəni tərk etməyi tələb ediblər.

Məsələ ilə bağlı "Yeni Azərbaycan" qəzetinə açıqlama verən Yaxın Şərq ölkələri üzrə ekspert Vüqar Zifəroğlu bildirib ki, Kayseridə baş verən məlum hadisələrdən sonra, Suriyada Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin olduğu ərazilərdə də ciddi itxışaşlar yaranmaqdadır. Belə ki, müxaliflərin nəzarətində olan Şimali Suriya ərazisində türk

"Ədalətsizlik" düsturu, yaxud ziddiyyətlərin kəsişməsi

N.BAYRAMLI

İyul ayında ABŞ-də keçiriləcək NATO sammitində alyansın müdafiə sahəsində gələcəyə yönəlmis mühüm qərarlar qəbul edəcəyi gözlənilir. Sammit ərəfəsində NATO-nun səlahiyyət müddəti başa çatıb Baş katibi Yens Stoltenberq Yaponiyanın "Yomiuri" qəzetinə verdiyi müsahibəsində alyansın fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra maraqlı

fikirlər səsləndirib. O bildirib ki, NATO Avstraliya, Yeni Zelandiya, Koreya Respublikası və Yaponiya da daxil olmaqla Asiya-Sakit okean regionu ölkələri ilə əməkdaşlığını gücləndirməyə davam edəcək. Müsahibin sözlərinə görə, söhbət silahlara nəzarət, texnologiyanın inkişafı, kibernetiklərə qarşı mübarizə kimi sahələrdə əməkdaşlığın gücləndirilməsindən gedir. NATO-nun Tokioda ofisinin açılması perspektivlərindən danışan Baş katib Şimali Atlantika Alyansının iyulda keçiriləcək sammitində bununla bağlı

ABŞ NATO-nun güclü müttəfiqi olaraq qalacaqmı?

lı qərarın verilməyəcəyini bildirib.

Stoltenberq qeyd edib ki, NATO hazırda nüvə doktrinasına yenidən baxmağa ehtiyac görmür. Çünki hazırda alyans üçün ciddi təhlükə yoxdur. Buna görə də NATO nüvə strategiyasına yenidən baxmaq niyyətində deyil: "Nüvə silahlanmasının qarşısını almaqsa əsas üçün istifadə edilən Birləşmiş Ştatların F-16 qırıcılarının F-35-lər ilə əvəzlənməsi prosesi də davam edəcək".

Yeri gəlmişkən, hazırda ABŞ-NATO münasibətləri ilə bağlı ziddiyyətli məqamlar var. Çünki Donald Tramp böyan edib ki, prezident seçiləcəyi təqdirdə ABŞ NATO-dan çıxıb bilər. O, fikrini alyansın saxlanılmasında Birləşmiş Ştatların daha çox vəsait xərcləməsi ilə əsaslandırır. Lakin Stoltenberq müsahibəsində NATO-ABŞ münasibətlərindən danışarkən qeyd edib ki, ABŞ Ukraynaya güclü ikitərəfli dəstək verir: "Kimin prezident seçilməsindən asılı olmayaraq, Birləşmiş Ştatlar NATO-nun güclü müttəfiqi olaraq qalacaq".

Xatırladaq ki, ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik üzrə keçmiş müşaviri Con Bolton demişdi ki, Donald Tramp yenidən dövlət başçısı seçiləcəyi təqdirdə ölkənin NATO-dan çıxması məsələsini gündəmə gətirəcək. Belə bir bəyanatla ABŞ-in keçmiş dövlət katibi Hillari Klinton da çıxış etmişdi. Fevral ayında Münhen Təhlükəsizlik Konfransında çıxışı zamanı Xanım Klinton xəbərdarlıq etmişdi ki, keçmiş prezident Donald Tramp Ağ Evdə ikinci müddətə seçiləcəyi təqdirdə ABŞ-ı NATO-dan çıxarmağa çalışacaq: "2016-cı ildə insanlar onu ciddi qəbul etmədilər. İndi o, bizə nə edəcəyini söyləyir. İmkən verilsə, avtoritar lider olmaq üçün öləndən gələni edəcək. Tramp bi-

zi NATO-dan çıxaracaq".

Bəs bu iddialar hardan qaynaqlanıb? Bunun əsas səbəbləri elə Trampın özüdür. Belə ki, Donald Tramp yenidən prezident seçiləcəyi təqdirdə müdafiə xərcləri hədəflərinə çatı bilməyən NATO üzvlərinin dəstəkləməyəcəyi barədə fikrini bir neçə dəfə təkrarlayıb. Tramp hesab edir ki, NATO üzvü olan ölkələr alyansa üzvlük haqlarını ödəməlidirlər. D.Tramp ABŞ-in NATO-yə başqa üzv ölkələrdən xeyli çox vəsait xərclədiyini və bunun "ədalətsizlik" olduğunu dilə gətirmişdi.

Hələ prezidentliyi dövründə də Tramp NATO-nu tərk etmək fikrinə düşübmüş. 2019-cu ilin yanvarında "The New York Times" qəzeti Ağ Evdəki mənbələrinə istinadən yazmışdı ki, 2018-ci ildə dövlət başçısı Tramp şəxsi şəhərlər zamanı bir neçə dəfə belə bir istəyinin olduğunu bildirib. Prezidentliyi dövründə D.Tramp həтта NATO-nun adının dəyişdirilməsi təklifi ilə də çıxış etmişdi. O, bunu 2020-ci ilin yanvarında NATO-nun Baş katibi Yens Stoltenberqə telefon danışıqında təklif etmişdi. Ağ Evin o vaxtkı rəhbəri bildirib ki, NATO Yaxın Şərqdə qoşunların yerləşdirməlidir. Əks halda bu yük ABŞ-in üzərində qalıb. Buna görə də, Tramp hərbi alyansın adının NATO-ME-yə (NATO və Yaxın Şərq (Middle East)) dəyişdirilməsini təklif edib. Xarici medianın yazdığına görə, ABŞ prezidentinin bu təklifi isə Yens Stoltenberq həyəcanlandırdı.

Ümumiyyətlə, Tramp dəfələrlə böyan edib ki, müttəfiqlər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirməyə və Rusiya üzv ölkələrə hücum edərsə, ABŞ onları dəstəkləməyəcək. Trampın məlum çağırışları müttəfiqlər arasında da

narahatlığa səbəb olub. Hərçənd, NATO rüsumlara əsaslanan ittifaq deyil, o, tarixin ən böyük hərbi blokudur və keçmiş SSRİ-yə qarşı alternativ alyans kimi yaradılmışdı. Şimali Atlantika Müqaviləsi Təşkilatı rəsmi olaraq süllün qorunmasını və azadlıqların müdafiəsini siyasi həmrəylik yolu ilə təmin edən və üzvlərinə qarşı yönəlmis istənilən aqressiya formalarının dəf edilməsini, lazım gəldikdə isə hərbi gücdən istifadə edilməsini nəzərdə tutan müstəqil dövlətlərin hərbi ittifaqıdır. Təşkilat "Vaşinqton" müqaviləsi əsasında 4 aprel 1949-cu ildə qurulub və hazırda 32 üzvü var. Təşkilatın üzvləri hər hansı xarici gücdən gələ biləcək hücumu qarşı olmaq müdafiə həyata keçirir. Bütün NATO üzvlərinin ümumi hərbi xərcləri dünya üzrə bütün ölkələrin müdafiə xərclərinin 70 faizindən çoxdur. Üzv ölkələrin müdafiə xərcləri isə ÜDM-nin ən azı 2 faizini təşkil etməlidir.

Alyansın Nizənaməsinin 5-ci bəndində təsbit edilmiş prinsipə əsasən, bir üzvə hücum hamıya hücumdur və kollektiv müdafiə ilə ona cavab verilməlidir. Amma 5-ci bənd indiyə kimi yalnız bir dəfə - ABŞ-də 2001-ci il 11 sentyabr terror hücumlarından sonra tətbiq olunub. Nəzərə alsaq ki, NATO-nun yaradılması ABŞ-in çətinli altında baş tutub, o zaman bu ölkənin təşkilatı tərk etməsi o qədər də real görünmür. Lakin təşkilat daxilində gərginliyin, fikir ayrılığının artması istisna deyil. Avropa da yaxşı anlayır ki, ABŞ-in iştirakı olmasa, qitənin təhlükəsizlik təminatına ciddi təhdidlər yaranı bilər. Ona görə də, D.Tramp dövlət başçısı seçilsə, müttəfiqlər öz maliyyə öhdəliklərini tam yerinə yetirməyə çalışacaqlar. Beləliklə, Tramp NATO-nu dağıtmaqdan çox, onu "formatlamaq" yəni tutmağa çalışır. Bu amil alyans üzərində ABŞ-in hegemonluğunu daha da artıracaq.

Bütün hallarda, davam edən ziddiyyətlər NATO-nu daxilədən siləkləyir və zəiflədir. Mövcud vəziyyəti müsbətə doğru dəyişmək üçün alyansın yeni Baş katibi Mark Ruttenin üzərinə böyük məsuliyyət düşəcək.

“Cavid dedi ki, mən dəvət olunmamış yerə heç vaxt getmərəm...”

Qorki gələndə elə bil onları qılıncla iki yerə böldülər

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin yaranmasından 90 il ötür. Bu günlərdə yubiley tədbirlərinə hazırlaşan Birlik sədri, Xalq yazıçısı Anar “Qobustan” dərgisinin AYB-90 özəl sayına, baş redaktor Pərvinə video-müsahibə verib. Söhbəti təqdim edirik.

- “Qobustan” dərgisinin Yay sayı Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin 90 illik yubileyinə həsr olunub. Və elə bu yubiley ərəfəsində sayımızı çapa hazırlayan-da anladıq ki, bu 90 illik tarixin böyük bir hissəsi Azərbaycanın Xalq yazıçısı Anarın taleyindən keçib. Ona görə xahiş etdik ki, bu dəfə “Baş redaktor təqdim edir” rubrikasında Anar müəllim 90 illiklə bağlı düşüncələrini bölüşsün.

Anar müəllim, doğulandan bu mühitin içərisindəsiniz. Ümumiyyətlə, Yazıçılar Birliyinin yaranmasını və bunun təkcə siyasi və ideoloji tərəflərini yox, həm də yaradıcı tərəflərini necə dəyərləndirərdiniz?

- Bilirsiniz, bu yazıçılıq peşəsi, o biri sənətlərdən fərqli olaraq tənhalıq peşəsidir. Təotalım, musiqiçilərin orkestrlə işləyirlər, kinoya aktyorlar birlikdə çəkilirlər, tamaşada birgə iştirak edirlər. Yazıçı isə evdə tək oturub əsərin yazır. Ona görə yazıçılarda öz işdaşlarıyla, kolleqalarıyla görüşmək, bölüşmək, ünsiyyətdə olmaq ehtiyacı daha çoxdur. Və yaqin elə buna görə də yazıçılar hələ qədim dövrlərdən mütəlif şəkillərdə birliklər, məclislər təşkil edirdilər. Bilirən ki, 19-cu əsrdə Nəvənin, Nəvvabın, Seyid Əzim Şirvaninin və başqalarının ədəbi məclisləri olub. XX əsrdə isə yazıçılar, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə, “Yaşıl qələmlər” cəmiyyətini yaratdılar. Sonra sovet dövrü başlanıb və həmin dövrdə də “Qızıl qələm” fəaliyyətinə başlayıb. Nəhayət, 1934-cü ildə Yazıçılar İttifaqı yaradılıb. Yəni hər addımda, hər mərhələdə yazıçıların belə bir ədəbi ocağa ehtiyacı olub. Amma ən uzunömürlü təşkilat bizim Yazıçılar Birliyidir ki, onun 90 illiyini qeyd edirik. Təbii ki, söhbət məhz Azərbaycan Yazıçılar Birliyindən gedir. Yəni eyni ildə Sovet Yazıçılar Birliyi də yaranmışdı. Təbii ki, Sovet İttifaqı dağılanda o da dağıldı. Moskva və Rusiya yazıçıları neçə-neçə kiçik birliklərə bölündülər. Həm də onlar çox vaxt bir-birilə omlak üstündə, nəşriyyatlar üstündə dava edirdilər. Bir çox respublikalarda ümumiyyətlə Yazıçılar Birliyi ləğv olundu, dağıldı. Bizdə isə xəbəxtlikdən bu birlik qaldı, saxlanıldı. İndi Yazıçılar Birliyinin özü də, ədəbi orqanları da fəaliyyət göstərir. Hətta ədəbi orqanların sayı da artır. Məsələn, o dövrdə “Qobustan” jurnalı, eləcə də “Ədəbiyyat qəzeti” Mədəniyyət Nazirliyi ilə Yazıçılar Birliyinin ortaq nəşri idi, keçdilər Yazıçılar Birliyinə. Sonralar “Mir literatura” qəzetini buraxdıq.

- AYB-dən öncə Azərbaycan Proletar Yazıçılar Assosiasiyası yaradılmışdı, onların tarixçəsini bir az araşdıranda, çox maraqlı, hətta adamı təəccübləndirən faktlar ortaya çıxdı. Bu, çox nüfuzlu bir təşkilat idi və hətta özləri qurultay keçirirdilər, bu qurultayda öz nizamnamələri və istiqamətlərini müəyyənləşdirdilər. Və bildiyim qədərilə Rəsul Rza o təşkilatın rəhbərlərindən biri olub.

- Bəli, katiblərindən, rəhbərlərindən biri olub. Atam danışdı ki, “Azap” o zaman çox nüfuzlu bir təşkilat idi. Hətta deyirdi ki, məsələn, teatr tamaşalarında həmişə ictimai baxış olurdu və “Azap”ın nümayəndəsi gəlmədən pərdələri açmırdılar. Gözləyirdilər ki, “Azap”ın nümayəndəsi gəlsin, sonra qəsnilər. Hər bir hərəkətdə səhvlər olduğu kimi, “Azap”ın fəaliyyətində də çoxlu səhvlər olub. Amma müsbət cəhətlərindən biri odur ki, o vaxt Cəfər Cəbbarlıya hücumlar olanda, “Azap”ın katibləri, atam, Mehdi Hüseyn onu müdafiə edirdilər. “Azap”ın tarixində işıqlı səhifələr olduğu kimi, qaranlıq səhifələr də olub. Klassiklərə qarşı münasibətlərdə bəzən ifrata varıblar. Cəli Məmmədquluzadəyə, Cavidə münasibətdə... Amma həyatdır da... Həyatda heç bir şey birtərəfli

olmur.

- Çünki onların ideyaları bu idi - köhnəliyə qarşı çıxırdılar və bəzən də bu “köhnəlik” yanlış anlaşılırdı. Rusiyada da “Rapp” var idi, Moskvada yaratmışdılar, amma Leninqradda da onların kiçik bir təşkilatı var idi. Və 32-ci ildə, hələ Sovet Yazıçılar İttifaqı qurulmamışdan əvvəl müasir dillə desək - test rejimində Qorkinin fəxri sədr seçildiyi kiçik bir təşkilat yaratmışdılar və Stalin onların üzvləri ilə görüşəndə özü bunu irad tutmuşdu ki, siz özünüzdən olmayanları dışladınız, uzaq saldınız mühitdən, ona görə də daha ciddi bir təşkilat yaratmağa ehtiyac var. Bunu necə dəyərləndirirsiniz? Bu bir idarəçilik üsulu idi, yoxsa, həqiqətən də, bunun ədəbiyata faydası dəyəcəkdi?

- “Rapp”dan söz düşmüşkən, maraqlı bir əhvalatı danışım. Məlumdur ki, “Rapp”ın bir neçə rəhbəri var idi. Amma əsas rəhbərləri - Fədiyev və Averbax idi. Fədiyev də bilirsiniz ki, məşhur sovet yazıçısıdır, “Gənc qvardiya”nın, “Tarmar” əsərinin müəllifidir. Sonra o, uzun illər SSRİ Yazıçılar İttifaqının sədri olub. Averbax isə tənqidçi idi. Və bu ikisinin arasında ədəbiyyatla bağlı çox qızğın mübahisələr olub. Hətta bəzən iş o yerə gəlib çatırdı ki, onlar bir-birilə danışmırdılar, küsülü qalırdılar. Bunu Tendryakov adlı bir rus yazıçısı yazıb, mən də ona istinadən deyirəm. Bir dəfə Stalinlə bunlar görüşəndə, Stalin deyib ki, bəsdir küsülü qaldınız. Barışın! Fədiyev Averbaxa əlini uzadıb. Averbax isə ona əlini uzatmayıb. Stalin deyib ki, yoldaş Fədiyev, Averbax sizdən prinsipial adammış. O, sizinlə sona qədər mübahisə edir, amma siz ona güzəştə gedirsiniz. İki də susurlar. Bir müddədən sonra Averbaxı tutub güllələyirlər, Fədiyev isə sədr olur. Görünür, Stalinə elə adam lazımmış...

- Yəni asan idarə olunsun. Sonra bu Averbaxçılıq bir damğa kimi, ittiham kimi də qaldı.

- Bəli, averbaxçılığı trotskililiklə eyniləşdirdilər. Çünki Averbax da, Trotski də yəhudi idi. Doğrudur, yəhudiçilik damğası adı yox idi, amma məlum idi ki, Trotski tədəyəndə, nəyi nəzərdə tuturlar. Averbaxı da Trotskiçi kimi ifşa elədilər, güllələdilər. Ümumiyyətlə, Moskvada nə olurdu, əks-sədası bura da gəlirdi. O saat burda da başladılar Averbaxçılıqla mübarizə eləməyə, filan.

- Və axtarırdılar, köhnə “Azap”çılarının içərisindən tapırdılar.

- Elədir, onların bəziləri etiraf edirdilər. O cümlədən, mənim atamın da etirafı var idi; “bəli, mənəm də “Averbaxçı” səhvlərim olub”, filan. Amma o dövr hələ nisbətən yumşaq dövr idi. Repressiyalar 36-37-də başladı. Moskvada isə 35-36-da başlamışdı. 37-ci ildə ədəbiyyatın qaymaqları, böyük şəxsiyyətlər hamısı qurban getdilər Stalin rejiminin repressiya siyasətinə.

- Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədrilərindən ikisi də repressiya qurbanı oldu...

- Bəli, birinci sədr Məmmədqazım Ələkbərli olub. Moskvada SSRİ yazıçılarınn I qurultayında çıxış edib. Onun çıxışında mənim diqqətimi belə bir söz çəkdi. Doğrudur, sonralar mən neçə alimdən soruşdum, heç biri bunu təsdiq eləmədi. O, orda deyir ki, Harun Ər-Rüşdin ərvadlarından biri Zibeydə xatun olub. Onun türk-cə seirləri var. Amma mən sonralar Həmid müəllimədən soruşdum, dedi yox, mən bilmirəm o hardan götürüb bunu. Ümumiyyətlə, orda o da, Cəfər Cəbbarlı da çıxış edib.

- Bu onun proqram çıxışı idi. Prinsipial məsələləri demişdi ora...

- Elədir, Cəbbarlının çıxışında belə bir fikri var idi ki, ədəbiyyat sifarişlə yaranı bilməz. O vaxt üçün bu çox cəsarətli çıxış idi. Qurultayda Mikayıl Rəfil, Səməd Vurğun, Salman Mümtəz iştirak edib. Amma atam orda nümayəndə olmayıb, eləcə də Cavid. O vaxt anam danışdı ki, o zaman anam cavan qız idi Moskvada idim. Bilet almışdım ki, qurultaya gedim. Nümayəndə deyildim, amma qonaq bileti ilə ge-

dirdim. Küçədə deyir, (Qori küçəsiydi o vaxt) Cavidə rast gəldim, görüşdük, mənimlə birlikdə gəldik o sütnlu salonun qabağına. Orda dedim ki, Cavid əfəndi, gəlin, keçək içəri. Dedi ki, qızım, mən dəvət olunmamış yerə heç vaxt getmərəm. Çıxıb getdi, mənə, getdim ora. Anam danışdı ki, adamlar orda toplaşmışdılar. Qorki gələndə elə bil onları qılıncla iki yerə böldülər. Adamlar iki sıraya bölündülər, Qorki gəlib onların arasından keçdi.

- Anar müəllim, nəylə bağlı idi Qorkinin nüfuzu? Onun həyatını, taleyini araşdıranda o fakt məni dəhşətə gətirdi ki, onun Avropada çox rahat, qlamur bir həyatı olub.

- Biz Kapriyə getdik, gördük onun evini. Adam istəyirdi elə özü orda qalsın.

- Bəli, kifayət qədər dəbdəbəli, gözəl, bəmond həyatı olub.

- Stalin aldatdı onu. Dəvət elədi ki, gəl, burada sənə hər cür şərait yaradım, həm də yazıçı öz vətənidən, öz mühitinin içində olmalıdı. Bunini də, Kuprini də çağırdı. Kuprin də, Qorki də gəldi, amma Bunin gəlmədi. Qorki gələndən az sonra artıq başa düşdü ki, səhv ələyib.

- Amma orda bir maraqlı fakt da odur ki, Yazıçılar Birliyinin 1934-cü ildə yaranmasının bir səbəbi də Qorkinin oğlunun dünyasını dəyişməyi idi. Hətta belə bir fikir də var ki, Stalin üçün o qədər prinsipial məsələ idi ki, Sovet Yazıçılar Birliyinin sədri Maksim Qorki olsun...

- Qorki o vaxt SSRİ ərazisində olan ən nüfuzlu yazıçı idi. Dünya şöhrətli yazıçı idi, bu faktdır. Bunu heç kim dana bilməz. Dünya onu tanıyırdı - Romen Rolan, Bernard Şou onu tanıyırdı, başqaları onu tanıyırdı... Bəlkə, Bunin gəlsəydi, o da sədr ola bilərdi. Amma Qorki daha çox kommunist partiyasına yaxın bir adam kimi, proletar yazıçısı kimi tanınırdı. Halbuki, o vaxtlar onun bolşeviklər haqqında çox tənqidi yazıları da var idi. Amma məsələ bunda deyil. O, Leninlə yaxın olub... Və Stalin ancaq onu görürdü ki, o, olmalıdı.

- Bir yazıçı əzabı da var idi onun...

- İndi onu böyənmək də, böyənənmək də olar. O vaxtkı kimi şişirdilmiş qiymət vermək lazım deyil, amma hər halda o, böyük yazıçıdır. Pyesləri də, hekayələri də maraqlıdır. Özü də vicdanlı adam idi. Əlbəttə, yazıçı idi, rus yazıçısı. Gəlib çox şeyi gördü və göz yummalı oldu. Ona görə, hətta belə bir versiya var ki, onu zəhərləyib öldürdülər.

- Qayıdıb gəlməsindən ötrü hər gün zəhmətkeşlərdən yüzlərlə məktub gəldirmiş bu ölkəyə. Təbii ki, hökumətin, rejimin təşkil elədiyi məktublar idi.

- Adına şəhər də salmışdılar.

- O məşhur kadrlar var, onun qatırla gəlişi. Qatardan enməmiş zəhmətkeşlərin gəlib onu qarşılamağı, qabağına qaçmağı... Bas Azərbaycanla belə bir adam, rejimin seçdiyi adam Səməd Vurğun hesab oluna bilərdimi?

- Yox, 1934-cü ildə Səməd Vurğun o şöhrətə sahib deyildi. Əgər olsaydı, o vaxt elə onu sədr seçərdilər. 34-cü ildə ora daha çox partiya nəzarəti lazım idi. Mirkamz Ələkbərli yazıçı deyildi, heç tənqidçi də deyildi. Düzdür, tənqidi məqalələr var idi, amma əsasən, marksist filosof idi. Onu təyin elədilər. Amma az sonra, repressiya başlayanda günahları onun boynuna qoydular. Ondan sonra Seyfulla Şamilov oldu. O da repressiya qurbanı oldu. Amma o, qayıtdı xəbəxtlikdən. Bunu sən də bilir-sən, yaqin. Mən Yazıçılar Birliyinə gələndə onun oğluna - Elcan Şamilova, (rəhmətlik avtomobil qəzasında həlak oldu) si-fəriş verdim, o, 37-də qurban gədənələrə bir lövhə düzəldti. Lövhəni Yazıçılar Birliyindən asmışdı. 37-ci ildə gədənələr, elə bil heçliyə gedirdilər... Məncə, Sovet İttifaqının heç yerində belə bir lövhə yoxdur. Seyfulla Şamilovdan sonra, sədr qısa müddət Əli Məmmədov adında bir partiya işçisi oldu. O, heç Yazıçılar Birliyinin üzvü də deyildi. Yazıçı da deyildi. Amma partiya nəzarətçisi kimi göndərdilər. Ondan sonra isə atam olub Yazıçılar Birliyinin sədri, 1938-ci ildə.

- Bəli, həm də ən çətin zamanda. Siz neçənci ildə Yazıçılar Birliyinin üzvü oldunuz?

- Qoy yadıma salım, 1964-cü il idi, məncə. Mehdi Hüseynin vaxtında üzv olmuşam. Mənə zəmanəti o vaxt İsa Hüseynov, Sabit Rəhman və Yusif Səmədoğlu vermişdi.

- Məşhur çıxışınız var ki, mənim yer üzündə ən çox qorxduğum yer bu Nəvəv klubudur. Nə idi ki, burda müşahidə elədiyiniz?

- Mən elə gənclikdən gedirdim ora. Görürdüm ki, yazıçılar bir-birinə nə cür insafsız, haqsız, kəskin sözlər deyirlər. Ona görə də mənə bir xof var idi. Əmim Ənvər Məmmədخانlı danışdı ki, Soltan Məcid Qənzadəyə deyirmişlər ki, ver biletni. Yaşlı adam idi, rusca deyirdi ki, “mne Qorki eto podpisal”. Yəni, Qorki buna imza atıb... Deyirdilər ki, Qorki-zad tanımıyıq, biletni ver bura. Biletni əlindən aldılar. Bir azdan sonra da onu tutdular: 70-80 yaşında kişini. Yəni elə dəhşətli səhnələr də olub. İndi Yazıçılar Birliyini sevməyən adamlar deyirlər ki, ora qanlı binadı. Amma o hadisələrin heç biri bu binada olmayıb. Yazıçılar bura 39-cu ildə köçüblər. Onlar ayrı yerdə olub. Doğrudur, burda da çox mübahisəli iclaslar olub, bir-birlərinə, necə deyirlər, ağır sözlər deyiblər. Amma repressiyaya səbəb olan iclaslar bu binada keçirilməyib.

- Anar müəllim, sizin 1981-ci ildə, Yazıçılar Birliyinin qurultayında çıxışınız oldu. O məşhur çıxış və Heydər Əliyevlə polemika.

- Bu, IX qurultay idi. Onda mən heç idarə heyətinin üzvü də deyildim. Mən ancaq nümayəndə kimi iştirak edirdim qurultayda. Mən onda dedim ki, cavanların səhv etmək səlahiyyəti var. Heydər Əliyev dedi yox, vacib deyil ki, səhv ələsinlər. Dedim, siz dediniz ki, cavanlara qayğı ilə yanaşmaq lazımdı. Dedi ki, o düzdü, amma demək olmaz ki, siz mütləq səhv edə bilərsiniz. Soruşdu: - Razımsınız mənimlə? Dedim: - Razıyam. Bununla da qurtardı bu mübahisə.

- 1981-ci ildən artıq bu mövzu gedirdi, yəni gənclərlə yeniləşmə mövzusu. Yazıçılar Birliyinin idarə heyətində də bu yeniləşmə mövzusu var idi.

- O vaxt “Molla Nəsrəddin - 66”da bu haqda zərafətlər var idi. O zərafətlərdən biri belə idi ki, Uşaq Muşaqov gözəl işçidir, işgüzar adamdır, amma bir nöqsanı var ki, cavanı. Bu haqlı tənqiddən sonra Uşaq Muşaqov 10 gün ərzində 10 il qocaldı. İndi yazsaydım, yazardım ki, filankəs yaxşı adamdı, yaxşı işçidi, amma bir nöqsanı var ki, qocadı. İndi deyirlər ki, qocalmısan, görək gedib evdə oturasan.

- İndi siz danışdıqca mənim yadıma düşdü ki, Mikayıl Rəfil, Cəfər Cəfərov haqqında, eləcə də ayrı-ayrı yazılarınızda həmin o Nəvəv klubunda və ümumiyyətlə Yazıçılar Birliyinin ətrafında gedən səz-söhbətləri də yazmışız.

- Elədir, Soltan Məcid Qənzadə haqqında mənə danışmışdılar, Ənvər danışmışdı. Amma Cəfər Cəfərova olan hücumlar, atama olan hücumlar... Bunlar hamısı mənim gözümdən qabağında olan şeylərdi.

- Sizin üçün bütün bunlar sədr seçiləndə bir narahatlıq doğururdumu, işinizin ardicilliyi, sonrasını necə düşünürdünüz?

- Mən düşünürdüm ki, burada bir barış yaratmalıyam. O vaxt yazıçılar öz aralarında bölünürdülər ki, bunlar sərbəstçilərdilər, bunlar nə bilim, hecaçılardılar, bunlar novatordular, bunlar ənənəçilərdilər, filan. Bunların arasında çoxlu mübahisələr olurdu. Sonra yerliçilik də var idi, bunu da gizlətməyə. Yazıçılar Birliyində bir qara bağlı, bakılı, qaxaxlı qrupları vardı, nə bilim, daha nələr... Mən çalışdım ki, bunları aradan qaldıram. Müxtəlif ədəbi növlərdə yazan adamlar bir-birinə düşmən kimi yox, ədəbiyyatın müxtəlif yollarını inkişaf etdirən adamlar kimi bir araya gəlsinlər. İkinci də, yerliçilikdən əsər-ələmət qalması. Ondan başqa artıq müstəqillik dövründə, müstəqillik ərəfəsində təzə bir bölgü də başladı ki, bəs bunlar müxalifətdədi,

bunlar iqtidarda. Mən heç bir müxalifətçini müxalifətdə olduğuna görə Yazıçılar İttifaqından uzaqlaşdırmamışam. Əksinə, çalışmışam ki, onlar da Yazıçılar Birliyinə gəlsin. Çünki Yazıçılar Birliyində insanlar siyasi baxışlarına görə deyil, ədəbi yaradıcılıqlarına görə birləşirlər. Məhz buna görə də biz heç kəsi itirmədik: nə Ramiz Rövşəni itirdik, nə Musa Yaqubu, nə Sabir Rüstəmxanlı. Hələ Yusiflə Vaqifi demirəm. Onlar da əvvəldən müxalifətdə idilər, sonra getdikcə dəyişdilər. İndi mənə elə gəlir ki, bütün sağlam qüvvələr artıq Yazıçılar Birliyindədir. Mən demirəm ki, Yazıçılar Birliyindən kənarda olan adamlar qeyri-sağlamdır. Hər halda, sağlam qüvvələrin 90 faizi Yazıçılar Birliyindədir.

- Həm 87-ci ildə ilk dəfə sədr seçiləndə, həm də müstəqillik illərində, 91-ci ildə sizin bir proqram çıxışınız var idi, sonralar məqalə kimi də çap ələt-dirmişdiniz. Orada ədəbiyyata baxışınız, ümumiyyətlə “bu birlik necə var olmalıdır?” kimi planlarınız yer almışdı. Onların neçə faizinə nail ola bildiniz? Bu dedikləriniz təbii ki, onların tərkibi idi. Amma başqa ideyalarınız da var idi.

- Onda bizim cəmiyətlə 4 filialımız var idi, Azərbaycanın əhatə elədiyi filiallar. İndi isə onların sayı 11-dən çoxdur. Qeyd etdiyim kimi, jurnallar da artıbdır. Gənclər Şurasını yaratdıq, mükafatlar təsis elədik. Ən son ildə, sonuncu qurultayda dedim ki, mən axırncı dəfədir seçilərəm. Doğrudan da, belədir ki, 2027-ci ildə növbəti qurultay olacaq, mən onda namizədliyimi verməyəcəm. Dedim ki, hələlik mən qalıram. Bu müddətdə üç mühüm iş var ki, mən onları tamamlamaq istəyirəm. Birincisi, Şabranda yaradıcılıq evinin tikilməsiydi. Çünki onun yaradılmasının təşəbbüskarlarından biri də mən idim. İkincisi, yazıçılar üçün ev tikilməyə başlanmışdı, o da tikildi. Üçüncüsü, mən Yazıçılar Birliyinə gələndə Şüvəladə yaradıcılıq evi fəaliyyət göstərir. Sonra elə oldu ki, Qara Yanvar hadisələri baş verdi, sovet əsgərləri orda yerləşdi, sonra məcburi köçkünləri biz özümüzə orda yerləşdirdik... Bir də oramı bərpa etmək məsələsi qalırdı. Təbii ki, bu üç məsələnin üçü də hörmətli Prezidentimiz dəstəyi ilə həyata keçdi. Mən ona müraciət elədim. Onun dəstəyi, qayğısı ilə bu işlər həllini tapdı. Amma hər halda mən istəyirdim ki, bu üç iş tamamlansın. İndi bunun ikisi tamamlanıb. Üçüncüsü də, bu il tamamlanacaq. Demək olar ki, mən boyun olduğum şeylərin hamısını etdim. Əlbəttə, bu işlər çətin idi. Çünki aralıq Qarabağ məsələsi düşdü. Uzun zaman Yazıçılar Birliyi siyasətlə məşğul olmalıydı. Mən siyasətçi deyiləm, amma siyasətlə məşğul olmalı oldu. Mən bura gələndə 87, 88, 89-cu illərdə, artıq partiyağa inam yoxuydu. Bizim dostumuz Fərhad, həmişə deyir ki, mən o zaman Yazıçılar Birliyinə gələndə gördürdüm ki, hamı ora gəlir. Niyə Mərkəzi Komitəyə getmirdilər? Heç kəs artıq ora inanmırdı. O zaman Yazıçılar Birliyinə qaçqınlar-köçkünlər gəlirdi. Məişət məsələləri üçün, no bilim, cürbəcür məsələlər üçün gəlirdilər. Biz bacardıqca kömək edirdik. Kiminə işinə yarıyırdıq, kiməsə maddi yardım göstərirdik, qaçqınları yerləşdirirdik. Yəni, bacardığımızı edirdik. Ondan başqa da, Qorbaçova dəfələrlə müraciətlərin çoxunu mən yazırdım. İki il mən Moskvada deputat oldum, üç dəfə Qorbaçovla, eləcə də Yeltsinlə, Yakovlevlə görüşdüm. Hamısına vəziyyəti başa salmağa çalışdım. Tək mən yox, təbii ki... O vaxt bizim ən aktiv deputatlarımız Tofiq İsmayilov, Vəli Məmmədov, Arif Məlikov idi. Təəssüf ki, indi onların hamısı rəhmətə gedib. Amma onların sırasında mənim də fəaliyyətim olub. Çünki o biri deputatlar cavan qızlar idi, heç rus dilini də bilmirdilər. Qarabağ adını eşidən kimi deyirdilər, gedin, Anar müəllimə dey. Gör, hələ bunlar nə deyirdilər?. Biri gəlib deyirdi ki, erməni deputatlarının ağzını bağlamışam. Elə deputatlarımız da vardı bizim.

“Ədəbiyyat qəzeti”

davamı növbəti sayımızda

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544
“Azərmetbuatıyımı” ASC - 0124411991, 0124404694
“Soma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Qasid” MMC - 0124931406, 0124938343

F.Ş.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 0505357898
“Türkistan Media Group” MMC – 050 241-48-23
“Region Press” MMC – 055 316-79-01
“Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Tarix boyu yetərli siyasi və hərbi gücü olmayan ermənilər vahid yaşayış məkanının əldə edilməsi üçün ərazilərimizdə bütün yollara əl atıblar. Müxtəlif terror aktları törətmək dünyanın hər yerinə səpələnmiş ermənilər üçün effektiv alət idi. Ona görə də xalqımız dəfələrlə məhz erməni terror təşkilatının üzvləri tərəfindən amansız qətlia-

ma məruz qalıb.

İfrat millətçilik əhval-ruhiyyəsindən doğan və “Böyük Ermənistan” yaratmaq xülyəsindən ruhlanan erməni terrorizmi daim ermənilərin dəyişən siyasi məqsədlərinə uyğunlaşırdı. 1994-cü illərdə xalqımıza qarşı terror aktları snayper hücumları və ya yaxınlıqdakı çaylara atılan partlayıcı oyuncaq-

Bakı metrosundakı faciədən 30 il ötür

lar şəklində davam edirdi. Əsas qurbanlar isə qadınlar, uşaqlar və qocalar idi.

Təkcə 1994-cü ildə Bakı metropolitenində vətəndaşlarımıza qarşı iki terror aktı törədilib. Həmin il martın 19-u saat 13:00-da 20 Yanvar metrostansiyasında partlayış baş verdi. Qatarın baş vaqonuna qoyulmuş saat mexanizmi əldə düzəltmə bomba qatar stansiyada dayandıqdan sonra partlayıb. Partlayış nəticəsində 14 nəfər həlak olub və 49 nəfər yaralanmışdı. Həlak olanların arasında Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti Rəfiq Babayev də var idi.

1994-cü ilin iyulun 3-də isə Bakı metrosunda ikinci terror hadisəsi yaşandı. Bu gün sözügedən faciəli hadisədən 30 il ötür. Həmin gün saat 20:30-da metronun “28 May” stansiyasından “Gənclik” stansiyası istiqamətində hərəkət edən qatarın platformaya çatmağına 500 metr qalmış qatarın ikinci vaqonunda partlayış baş verib. Partlayışdan sonra qatarda yanğın başlayıb. Terror aktı

nəticəsində 13 nəfər həlak olub, 58 nəfər isə yaralanmışdı.

Partlayışın təşkil edilməsi ilə əlaqədar Moskvada yaşayan Azərbaycan vətəndaşı Azər Aslanov həbs olunub. O, 1997-ci ilin 29 noyabr tarixində Azərbaycana ekstradisiya edilib. Azər Aslanov ifadəsində bildirib ki, o, Bakı metropolitenində terror aktı törətmək göstərişini erməni əsirliyində olarkən, erməni yazıçı Zori Balayandan alıb. Məhkəmənin hökmü ilə Azər Aslanov ömürlük həbs cəzasına məhkum edilib.

İstintaq nəticəsində müəyyən edilib ki, 1994-cü il yanvarın 13-də Qarabağda erməni əsirliyinə düşmüş Azər Aslanov Ermənistanda olarkən erməni xüsusi xidmət orqanları ilə əməkdaşlığa cəlb edilib. Belə ki, onu azad etmək bəhanəsi ilə 16 iyun 1994-cü ildə anası Təjdibət Aslanova ermənilər tərəfindən İrəvana dəvət olunur, Azər Aslanova isə anasının girov olduğunu və onun azad olunması üçün Aslanovun Bakı metropolitenində partlayış təşkil etməli olduğu

bildirilir. Bundan sonra 3 iyul 1994-cü ildə, İrəvan-Mineralniye Vodi- Bakı marşrutu ilə A.Aslanov erməni xüsusi xidmət orqanlarının hazırladıqları saxta sənədlərlə Azərbaycana gəlir, terror aktını törədər və Ermənistanı qaydır. Yalnız bundan sonra onun girovluqda saxlanan anası azad edilir və onlar Ermənistanı tərk edirlər.

Terror aktının təlimatçıları, Ermənistan xüsusi xidmət orqanlarının əməkdaşları, polkovnik Karen Baqdasaryan və kapitan Seyran Sarkisyan olublar. A.Aslanovun ifadələri əsasında, məhkəmənin göstərişi ilə Zori Balayana qarşı cinayət işi açılıb, 1999-cu ildə Azərbaycanın Baş Prokurorluğunun təqdimatı əsasında Z.Balayana Interpolun xətti ilə beynəlxalq axtarışa, sonra isə MDB dövlətlərində beynəlxalq axtarışa verilib. 2001-ci ildə erməni tərəfinin müdafiəti əsasında Interpol Z.Balayana axtarışda olan şəxslər siyahısından çıxarılıb.

Yeganə BAYRAMOVA

Mürəkkəb sinoptik şərait nə ilə əlaqədardır?

Ötən ay ölkə ərazisində mürəkkəb hava şəraiti müşahidə olunub. Belə ki, ay ərzində xüsusilə dağlıq və dağətəyi rayonlarda qısamüddətli leysan xarakterli yağışlar yağıb və tez-tez təkrarlanıb.

Sonuncu dəfə 13 il öncə...

Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin rəisi Nazim Mahmudov qeyd edib ki, düşən yağıntının miqdarı əksər bölgələrdə normaldan çox olub. Abşeron yarımadasında isə ay ərzində maksimal yağıntı iyunun 27-də qeydə alınıb, Sumqayıta 25 millimetrdən çox yağıntı düşüb: “Son 10 ilin müşahidə məlumatlarına əsasən, belə intensiv yağış 2011-ci ilin iyunun 9-da qeydə alınıb, Bakıya 14, Sumqayıta isə 26 millimetr yağıntı düşüb”.

Ötən ildən 16 dəfə çox...

N.Mahmudovun sözlərinə görə, son dövrlər ölkə ərazisində ildırım-dolu hadisələrinin başvermə intensivliyi artıb, həmçinin əhatə dairəsi genişlənib: “Ötən il iyun ayın-

da 43 dəfə dolu düşdüyü halda, bu ilin iyununda 59 dəfə dolu hadisəsi qeydə alınıb”.

Maksimum temperatur ...

Xidmət rəisi bildirib ki, iyun ayı yüksək temperatur rejimi ilə də fərqlənib. Ay ərzində havanın temperaturu 28 gün normaldan yüksək olub. Lakin ayın sonuna doğru soyuq atmosfer cəbhəsinin təsiri nəticəsində ötən günlərlə müqayisədə temperatur bir qədər enib və 2 gün normaldan aşağı olub: “İyun ayı ərzində havanın maksimal temperaturu Bakıda və Abşeron yarımadasında 38°, Naxçıvan Muxtar Respublikasında və Aran rayonlarında 40 dərəcəyədək yüksəlib. Orta aylıq temperatur 27,4° isti təşkil edib ki, bu da iqlim normasından 4,4° yüksək olsa da, rekord göstərici yenilənməyib. Belə ki, çoxillik müşahidə məlumatlarına əsasən, ən isti hava 2021-ci ilin iyun ayında qeydə alınıb, havanın maksimal temperaturu Bakıda və Abşeron yarımadasında 41°, bölgələrdə isə

43°-dək yüksəlib”.

Küləklə bağlı “rəngli” xəbərdarlıqlar...

N.Mahmudov bildirib ki, iyun ayının ayrı-ayrı günlərdə küləkli hava şəraiti ilə bağlı rəng şkalasına uyğun olaraq xəbərdarlıqlar verilib. Bakıda və Abşeron yarımadasında iyun ayında sürəti 15 metr/saniyədən çox olan küləkli günlərin sayı 6 olub, şimal-qərb küləyinin maksimal sürəti saniyədə 30 metrədək güclənib. Bölgələrdə isə 19 gün küləkli hava şəraiti müşahidə olunub, küləyin sürəti 15 metrədən çox olub, maksimal sürəti aralıq saniyədə 30 metrə çatıb”.

İqlim dəyişmələrinin fəsadı...

Hidrometroloq Rövşən İbrahimli ötən ayda yağıntıların miqdarının normaldan çox, həmçinin hava temperaturunun normaldan aşağı olmasının sə-

bəbləri barədə fikirlərini “Yeni Azərbaycan”la bölüşüb.

Onun sözlərinə görə, yağıntıların qeyri-bərabər paylanması, normalı üstələməsi son zamanların səciyyəvi tendensiyasına çevrilib: “Regionlarda müşahidə olunan yağıntılı hava isə çayların sululuğuna müsbət təsir göstərib. Lakin bu cür halların təkrarlanma-

sı, çoxalması iqlim dəyişmələrinin fəsadlarından xəbər verir”.

19 gündə 44 dolu hadisəsi

Hidrometroloq həmçinin son günlər küləyin sürətinin güclənməsi, dənizdə dalğalanma, çaylarda sel hadisələri barədə də açıqlama verib: “Küləkli havanın kəskinləşməsi eyni zamanda bəzi rayonlarda dolu düşməsi də iqlim dəyişmələri ilə əlaqədardır. Xatırladıq ki, aprel ayında havanın temperaturunun normaldan yüksək olduğunu müşahidə etmişdik. Hətta aprel ayında temperaturun yüksəkliyi sanki yay aylarını xatırladırdı. Son günlər isə yay aylarında temperaturun aşağı düşməsi, yağıntıların miqdarının normaldan çox olmasına müşahidə edirik. Belə hallar meteorologiası insanlarda narahatlıq hissi yaradır.

2024-cü ilin iyun ayının ötən dövrü ərzində Azərbaycanda orta aylıq temperatur iqlim normasından 4,8 dərəcə yüksək olub. Bundan başqa, 1-19 iyun tarixlərində ölkənin ayrı-ayrı bölgələrində 44 dəfə dolu hadisəsi qeydə alınıb”.

Yeganə BAYRAMOVA

İdman

Azərbaycanı Paris Olimpiadasında təmsil edəcək cüdoçular bəlli olub

“Paris-2024” Yay Olimpiya Oyunlarında çıxış edəcək Azərbaycan cüdoçuları bəlli olub.

Azərbaycan Cüdo Federasiyasından AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, ölkəmizi cüdo yarışlarında 9 çəki dərəcəsi üzrə 2 qadın və 7 kişi idmançı təmsil edəcək.

Qadınların yarışında Leyla Əliyeva (48 kiloqram) və Gültac Məmmədəliyeva (52 kiloqram)

təşkil olunacaq.

qüvvəsini sinayacaq. Kişilərdən ibarət heyətdə isə

Balabəy Ağayev (60 kiloqram), Yaşar Nəcəfov (66 kiloqram), Hidayət Heydərov (73 kiloqram), Zəlim Təkaev (81 kiloqram), Elcan Hacıyev (90 kiloqram), Zəlim Kotsoyev (100 kiloqram) və Uşangi Kokauri (+100 kiloqram) yer alıblar.

Qeyd edək ki, Paris Olimpiadası iyulun 26-dan avqustun 11-dək

Avropa çempionu olan sərbəst güləş yığması Vətənə qayıdıb

Serbiyada təşkil olunan U-17 Avropa çempionatında uğur qazanan sərbəst güləş üzrə Azərbaycan millisi Vətənə dönüb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, güləşçiləri Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda

da hesabında Avropa çempionu olub.

“Sumqayıt” futbol klubu “Yay Futbol Düşərgəsi” layihəsinə start verib

“Paşa Həyat Sığorta” ASC və “İkar-Grup” MMC-nin (“Kəhriz Su”) sponsorluğu, “Azərikimya” İB-nin dəstəyi və Yeni Azərbaycan Partiyası Sumqayıt şəhər təşkilatının təşkilatçılığı ilə “Sumqayıt” futbol klubunun təşkil etdiyi “Yay Futbol Düşərgəsi” layihəsinə start verilib.

YAP Sumqayıt təşkilatının təmsilçisi Cəmilə Fəyyaz AZƏRTAC-a bildirib ki, layihə 9 gün müddətində 3 qrup üzrə keçiriləcək. Ümumilikdə, bu layihəyə Sumqayıtda yerləşən məktəb və liseylərdən 100-dən çox şagird qatılacaq.

“2014-cü ildən keçirilən layihə artıq 1000-dən çox məktəbli seminarlara

Çempionlar Liqası: Azərbaycan təmsilçisinin püşkatmadakı səbəti açıqlanıb

İyulun 4-də futbol üzrə UEFA Çempionlar Liqasının 2024-2025-ci il mövsümünün püşkü atılacaq.

AZƏRTAC xəbər verir ki, İsveçrənin Nyon şəhərində keçiriləcək püşkatma mərasimində Azərbaycan çempionu “Araz-Naxçıvan”ın da rəqibləri bəlli olacaq. Naxçıvan təmsilçisi reyting cədvəlinin 25-ci pilləsində yer aldığına görə, yeni mövsümə də ilkin mərhələdən başlayacaq.

Püşkün nəticəsinə əsasən, 32 komanda hər birində 4 klub olmaqla 8 qrupa bölünəcək. Yalnız qrup qalibləri (cəmi 8 klub) əsas mərhələyə vəsiqə qazanacaq və B yolunda mübarizə apara-

racaqlar.

Artıq komandalar səbətlərə bölünüblər. “Araz-Naxçıvan” püşkatmaya 5-ci səbətdən qatılacaq.

Qeyd edək ki, püşkatma mərasimi Bakı vaxtı ilə saat 16:00-da başlayacaq.

“Kəpəz” Qəbələdə “Turan Tovuz”la yoxlama matçı keçirəcək

“Kəpəz” klubu Qəbələdə “Turan Tovuz”la yoxlama matçı keçirəcək. “Report” klubun mətbuat xidmətinə istinadən xəbər verir ki, görüş iyunun 10-da, saat 17:00-da başlayacaq.

Qeyd edək ki, “Kəpəz” iyulun 14-də Azərbaycan Premyer Liqasının digər təmsilçisi “Şamaxı” ilə yoxlama matçında üz-üzə gələcək. Bu oyunun start fiti Qəbələ şəhər stadionunda, saat 17.30-da səsləndiriləcək.

cəlb edib. Məqsəd yeni-yetmələri futbola cəlb etmək, uşaqlar arasında futbolun təbliği, onların tətillərində somerəli istirahətini təşkil etməkdir”, - deyər Cəmilə Fəyyaz vurğulayıb.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alqış HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzviyyətli Hacıbəyli - 66

Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisensiya: N-B-317
Tiraj: 3983
Sifariş: 1484

“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayon filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 300093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilir və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur.
Məsul nəvbətçi:
Yeganə Bayramova